

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ BİLİM DALI

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN YÜKSEKÖĞRETİME
GÜVEN VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NİLGÜN AKTAN

BALIKESİR, 2026

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ BİLİM DALI

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN YÜKSEKÖĞRETİME
GÜVEN VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NİLGÜN AKTAN

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. AHMET MELİH GÜNEŞ

BALIKESİR, 2026

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda 202312519027 numaralı Nilgün AKTAN'ın hazırladığı “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yükseköğretime Güven ve Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 27.03.2026 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Üye (Başkan) Prof. Dr. Bilal YILDIRIM

İmza

Üye (Danışman) Doç. Dr. Ahmet M. GÜNEŞ

İmza

Üye Doç. Dr. Ünal DENİZ

İmza

Enstitü Onayı

ETİK BEYAN

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.
- Yükseköğretim Kurulu tarafından 2024 yılında yayınlanan “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehber” ve Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Çalışmalarda Üretken Yapay Zekâ Kullanımı: Etik İlkeler ve Uygulama Rehberi hakkında bilgi sahibiyim. Üretken yapay zekânın kullanılmasına ilişkin doğabilecek sorumluluklarımı kabul ettiğimi beyan ederim.

....../....../2026

İmza

Nilgün AKTAN

ÖNSÖZ

Bu çalışma yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretime güven düzeyleri ile iyi oluşları arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Küreselleşmenin ve yoğun rekabetin kendini gösterdiği günümüzde toplumların ekonomik olarak güçlü bir konuma ulaşabilmesinde yükseköğretim önemli bir eğitim kademesi olarak dikkat çekmektedir. Öğrencilerin eğitim gördükleri kuruma inanmaları ve bağlılık duymaları bu açıdan önemli bir değişken olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışma işte bu konuyu ele almakta ve öğrencilerin öğrenim gördükleri kurum ile iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir.

Bu çalışmayı yaparken değerli görüşleri ile yolumu aydınlatan değerli danışmanım Doç. Dr. Ahmet Melih Güneş'e içten teşekkürlerimi sunarım.

Keza, yüksek lisans sürecinde hem ders içinde hem de ders dışında kendisinden çok şey öğrendiğim kıymetli hocam Prof. Dr. Bilal Yıldırım'a desteklerinden dolayı burada teşekkür etmek isterim. Yine kendisinden ders aldığım hocam Doç. Dr. Mehmet A. Erdener'e hem ders hem de tez sürecindeki katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Yüksek lisans sürecinde beni sürekli destekleyen annem Nimet Karagöz ve babam Mehmet Karagöz'e teşekkür etsem bile yeterli gelmeyecektir. Onlara olan borcumu ve haklarını asla ödeyemem. Ne mutlu ki onların evladı oldum. Uzun yıllardır ailemizin bir parçası olan hem kardeşim hem de kıymetli bir bilim insanı olan Prof. Dr. Ersoy Topuzkanamış'a da bu süreçteki desteğinden dolayı şükran borçluyum.

Bu süreçte desteğini hissettiğim değerli eşim Sümer'e ve hepsinden daha kıymetli olan oğlum Samim Meriç Aktan'a ise kucak dolusu sevgilerimi sunuyorum.

BALIKESİR, 2026

Nilgün AKTAN

ÖZET

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN YÜKSEKÖĞRETİME GÜVEN VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

AKTAN, Nilgün

Yüksek Lisans, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ahmet M. GÜNEŞ

2026, 77 Sayfa

Bu çalışmanın amacı yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretime güven düzeyleri ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırma korelasyonel yordayıcı desene uygun olarak planlanmıştır. Araştırmada tabakalı örneklem kullanılmış ve eğitim fakültesinde öğrenim gören dört ayrı bölümde öğrenci olan 360 yükseköğretim öğrencisinden veri toplanmıştır. Öğrencilerin yükseköğretime güven algısını belirlemek için 14 maddelik likert ölçek kullanılmıştır. İyi oluş düzeyinin belirlenmesi için sekiz maddeden oluşan yedili bir likert ölçeği uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre yükseköğretim öğrencilerinin güven düzeyleri ile iyi oluş düzeyleri arasından düşük ama anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yükseköğretime güven düzeyleri ve iyi oluş düzeyleri cinsiyet, sınıf ve bölüme göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretime Güven, İyi Oluş, Yükseköğretim

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN FACULTY OF EDUCATION STUDENTS' TRUST IN HIGHER EDUCATION AND THEIR PSYCHOLOGICAL WELL-BEING

AKTAN, Nilgün

Master Thesis, Department of Educational Sciences

Educational Management

Advisor: Doç. Dr. Ahmet M. GÜNEŞ

2026, 77 pages

The purpose of this study is to determine the relationship between higher education students' confidence in higher education and their psychological well-being. The research was designed in accordance with a correlational predictive model. Stratified sampling was used in the study, and data were collected from 360 higher education students enrolled in four different departments of the Faculty of Education. A 14-item Likert scale was employed to measure students' perception of confidence in higher education. To assess the level of well-being, an 8-item, 7-point Likert scale was applied. According to the results, there was a low but significant relationship between students' confidence in higher education and their well-being. The students' levels of confidence and well-being did not show any significant differences based on gender, class level, or department.

Keywords: Trust In Higher Education, Well Being, Higher Education.

Oğlum Samim Meriç Aktan'a...

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	x
1.GİRİŞ.....	1
1.1.Araştırmanın Problemi.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	5
1.3.Araştırmanın Önemi.....	6
1.4.Araştırmanın Varsayımları.....	7
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.6. Tanımlar	7
2. İLGİLİ ALANYAZIN	8
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	8
2.1.1. Güven Kavramı	8
2.1.1.1.Sosyal Güven	11
2.1.1.2. Kısmi Güven	14
2.1.1.3. Siyasi Güven	15
2.1.1.4. Örgütsel Güven	17
2.1.1.4.1. Örgütsel Güven Modelleri.....	20
2.1.1.4.1.1. Mishra Güven Modeli.....	20
2.1.1.4.1.2.Bromiley ve Cummings Modeli	21
2.1.1.4.1.3.Shockley- Zalabak Ellis ve Winograd Modeli.....	21
2.1.2. Yüksek Öğretime Güven.....	22
2.1.2.1. Yükseköğretimde Güven Boyutları.....	23
2.1.2.1.1. Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik.....	24
2.1.2.1.2. Adalet ve Eşitlik	24
2.1.2.1.3. Destekleyici Çevre.....	25
2.1.2.1.4. Eğitim Kalitesi	26
2.1.3. İyi Oluş Kavramı.....	27
2.1.3.1 İyi Oluş Kavramına İlişkin Perspektifler.....	28
2.1.3.1.1. Özne İyi Oluş.....	28

2.1.3.1.2. Psikolojik İyi Oluş	30
2.2. İlgili Araştırmalar	32
2.2.1. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	32
2.2.2. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	35
3. YÖNTEM	37
3.1. Araştırmanın Modeli	37
3.2. Evren ve Örneklem	37
3.3. Veri Toplama Araçları	39
3.3.1. Yükseköğretime Güven Ölçeği	39
3.3.2. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	41
3.4. Veri Toplama Süreci	42
3.5. Verilerin Analizi	43
4. BULGULAR VE YORUMLAR	44
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	44
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	46
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	47
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	49
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	51
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	52
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	53
5.1. Sonuçlar	53
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	53
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	54
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	55
5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	56
5.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	57
5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	58
5.2. Öneriler	59
5.2.1. İleride Yapılacak Çalışmalar İçin Öneriler	60
KAYNAKÇA	61
EKLER	71
EK-1. Etik Kurul İzni	71
EK-2. Veri Toplama İzni	72
EK-3. Yükseköğretime Güven Ölçeği DFA Diyagramı	73
EK-4. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği DFA Diyagramı	74

EK-5. Ölçeklere İlişkin İzinler.....	75
EK-6. Yükseköğretime Güven Ölçeği	76
EK-7. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	77

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Örnekleme Oluşturan Öğrencilere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	38
Tablo 2. YÖG DFA Faktör Yükleri ve Madde Toplam Korelasyon Değerleri.....	40
Tablo 3. PİO DFA Faktör Yükleri ve Madde Toplam Korelasyon Değerleri	42
Tablo 4. Alt Problemlere İlişkin Kullanılan Analizler.....	43
Tablo 5. Yükseköğretime Güven Ölçeğine [YÖG] İlişkin Betimsel İstatistikler	44
Tablo 6. YÖG Ölçeğini Oluşturan Maddelere İlişkin Betimsel İstatistikler.....	45
Tablo 7. PİO Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler	46
Tablo 8. PİO Ölçeğini Oluşturan Maddelere İlişkin Betimsel İstatistikler	46
Tablo 9. Cinsiyete Göre YÖG Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	47
Tablo 10. Sınıfa Göre YÖG Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları.....	48
Tablo 11. Bölüm Değişkenine Göre YGÖ İlişkin Betimleyici İstatistikler	48
Tablo 12. Bölüm Değişkenine Göre YÖG Ölçeğine İlişkin ANOVA Sonuçları	49
Tablo 13. Cinsiyete Göre PİO Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	50
Tablo 14. Sınıfa Göre PİO Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları.....	50
Tablo 15. Bölüm Değişkenine Göre PİO İlişkin Betimleyici İstatistikler	50
Tablo 16. Bölüm Değişkenine Göre PİO Ölçeğine İlişkin ANOVA Sonuçları.....	51
Tablo 17. YÖG ve PİO Puanlarına İlişkin Pearson Korelasyonu Analiz Sonuçları ..	51
Tablo 18. Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	52

1.GİRİŞ

Dünya genelinde özellikle 2000’li yıllardan itibaren daha da hızlanan küresel rekabet beraberinde yükseköğretim kurumlarını daha stratejik bir hale getirdiği söylenebilir. Bir diğer ifadeyle yükseköğretim kurumları bilim ve teknolojinin üretildiği teknoloji üsleri olarak düşünülebilir. Böyle bir perspektif içinde yükseköğretim kurumlarının kalitesinin önemli bir değişken olduğu ileri sürülebilir. Bu araştırma bu bağlam içinde kalitenin önemli bir unsuru olan güven ve iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın problemi, amacı, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve çalışma kullanılan kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Problemi

Yoğun rekabetin yaşandığı 2000’li yılların dünyasında gelişmiş veya gelişmekte olan her ülke için ekonomik açıdan daha yüksek bir noktaya erişmek refah ve zenginliğin anahtarı olarak görülmektedir (Glewwe ve Jacoby, 2004). Bir diğer ifade ile ülkelerin refah toplumu olabilmesinin altında yatan temel etken ekonomik açıdan güçlenmek, GSMH (Gayri Safi Millî Hasıla) nispetini yükseltmek ve yurttaşlarına daha nitelikli bir yaşam imkânı sağlamaktır. Günümüzde G7 ülkeleri olarak anılan ülkeler toplumları için böyle bir vizyonu belirli ölçülerde gerçekleştirmiştir. Bu vizyonun gerçekleştirilmesinde eğitim sisteminin de önemli bir katkısı vardır (Barro, 2013; Brown ve Lauder, 1996; Gylfason, 2001). Eğitim sistemi yetiştirdiği iş gücü ile ülkelerin küresel ekonomide söz sahibi olmasını sağlayan, yurttaşlık bağlamında bilinçli tüketici, demokratik tutumlara sahip bireyleri yetiştirmesi ile toplumsal gelişmeye katkı sunar. Üretken yurttaşların olduğu, demokratik süreçlerin egemen olduğu bir toplumsal yapı, beraberinde sosyal refaha ulaşma noktasında önemli bir aşama kaydetmiş olur.

Toplumsal ve ekonomik refaha ulaşmada etkili olan eğitim sisteminde artık temel eğitimin önemi neredeyse herkes tarafından kabul edilmektedir (Hanif ve

Arshed, 2016). Ülkelerin yurttaşlarına güçlü bir temel eğitim vermesi yukarıda ifade edilen hususların gerçekleşmesinde anahtar faktördür denilebilir. Bununla birlikte teknolojinin ve bilimsel ilerlemenin her geçen gün kendini daha fazla gösterdiği bir çağda toplumların değer üreten, ihracat kapasitesi yüksek ürünlere ve teknolojiye yatırım yapması daha da önemli ve stratejik bir değişken olarak kendini göstermektedir (Feyen ve Van Hoof, 2013). Bu durum devletlerin temel eğitimin yanında ülkenin beşerî sermayesini geliştirecek en önemli alan olan yükseköğretime yatırım yapmalarını zorunlu bir hale getirmiştir (De Meulemeester ve Rochat, 1995; Lin, 2004). Bir diğer ifade ile ülke ekonomisine katma değer üretmek için daha nitelikli bir yükseköğretim olmazsa olmaz konumuna gelmiştir.

Yükseköğretimin bir ülkenin gelişimine hizmet edebilmesi, ülkenin iktisadi ve sosyal gelişmesinin yanında teknoloji üretebilir bir yapıya ulaşmasına katkı sunabilmesinin en önemli koşulu -ister yüksekokul isterse üniversite olsun- nitelikli bir eğitim ve araştırma merkezi olmasına bağlıdır (OECD, 2008). Bir başka değişle temel ve anahtar yükseköğretim kurumu olan üniversitenin kaliteli ve nitelikli, çağın gereklerine uygun bir eğitim hizmeti sunması ülkenin ekonomik ve sosyal refahına katkı sağlamaktadır (OECD, 2019). Bunun tersine yükseköğretim sistemi nitelikli değilse mezunlarının da nitelikli olması beklenemez. Yetersiz ve düşük standartlarda eğitim alan iş gücü ile ekonomik ve sosyal kalkınmayı sağlamak mümkün görünmemektedir (Hanushek ve Woessmann, 2015).

Yükseköğretim kurumlarının Avrupa ve Amerika'daki gelişim süreçleri incelendiğinde yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren yükseköğretimde okullaşma düzeyinin yükseldiği görülmektedir (Robertson ve Kedzierski, 2016). 19.yy da seçkin bir azınlığa hitap eden yükseköğretim Avrupa'da yeni üniversitelerin kurulması ile II. Dünya Savaşı sonrası dönemde hızla yaygınlaşmış ve artan talebe cevap vermeye çalışmıştır. Bu çabalara rağmen yükseköğretime yönelik talep hala oldukça güçlüdür. Bu durum bazı okulları çok daha yüksek noktalara taşıırken bazı kurumları da çöküşe doğru sürüklemektedir. Devletler ve özel kuruluşlar yükseköğretime yaptıkları yatırımın karşılığını çok çeşitli çıktılarla almak istedikleri halde sunulan hizmetin niteliğindeki azalma bu kurumların entropiye ve hemen ardından çöküşe sürüklenmesini kolaylaştırmaktadır (Throw, 2007).

Bu durum beraberinde büyük bir rekabeti de getirmektedir. Yükseköğretim kurumları yurtdışından ve yurtiçinden öğrencileri kendilerine çekebilmek için farklı

imkanlar sunmakta ve öğrencilerin kendi okulları tercih etmelerini temin için sürekli çaba göstermektedirler (Altbach ve Knight, 2007). Özellikle en iyi öğrencileri burs, kütüphane ve araştırma olanakları ile kendilerine çekmeye çalışan üniversiteler yoğun rekabet ortamında hayatta kalabilmenin yollarını aramaktadır. Bu yollar beraberinde yüklü yatırımları getirmekte ve okullar bu yatırımların karşılığını alabilmek için büyük pazarlama ve araştırma süreçlerinin içine görmektedir. Bu araştırma süreçleri içinde bir okulun kalitesini ve değerini belirleyen en önemli etken öğrencilerin o yükseköğretim kurumuna duydukları güvendir (Gosh, Whipple ve Bryan, 2001).

Öğrencinin okuduğu okula duyduğu güven düzeyinin günümüzde stratejik bir değişken olduğu söylenebilir. Rekabetin olmadığı dönemlerde pek bir anlam ifade etmeyen güven, rekabet ortamında kurumların devletten daha fazla ödenek alması veya özel üniversite bağlamında farklı gelir olanakları yaratmanın altında yatan sihirli bir güç gibi düşünülebilir. Bir üniversitenin hizmet sunduğu kitlenin güvenini ve bağlılığını sağlaması gelecekte daha fazla öğrencinin bu kurumu tercih etmesine neden olacağı için, bu durum aynı zamanda daha fazla kâr marjını da beraberinde getirebilir. Okuluna güvenen öğrenciler yatay geçiş gibi seçenekleri eleyip okudukları kurumlara yönelik eşsiz bir gurur da geliştirebilirler. Bu, kuşkusuz üniversitelerin kamuoyu nezdinde tanınırlığını arttırdığı gibi daha nitelikli bir öğretim kadrosunun da istihdamını beraberinde getiren bir faktör olarak ele alınabilir.

Güveninin bu kadar önemli bir değişken olmasına karşın yükseköğretim kurumlarının bu konu ile ilgilenmeleri görece olarak yeni sayılabilir. Her ne kadar II. Dünya Savaşı sonrası dönemde üniversiteler mezunları izleme komiteleri ile mezun ettikleri öğrencileri ile ilişkilerini devam ettirseler de hali hazırda okuyan öğrencilerin kuruma olan bağlılığı ve inancına ilişkin çalışmaların eğitim yönetimi alanında çokta eski olmadığı görülmektedir. Şu hâlde öğrencilerin kurumlarına olan güven, inanç gibi duyuşsal faktörlerin sürekli olarak ölçülmesi, elde edilen verilerin sağlam yöntemlerle analizi ve analiz sonuçlarına göre stratejik planların hazırlanıp uygulanması örgütsel gelişim ve değişim süreçlerinin daha etkili bir şekilde yürütülmesine katkı sunacağı ileri sürülebilir.

Öğrencilerin eğitim aldıkları kuruma olan güven seviyeleri aynı zamanda öğrencilerin psikolojik anlamda kendilerini daha iyi hissetmelerine de katkı sunabilir (Helliwell vd., 2016). Bir başka deyişle bireylerin herhangi bir kuruma veya bireye güven duymaları onların öznel iyi oluşlarını geliştirebilir. İnsan kendini güvende

hissettiği zaman psikolojik olarak bazı noktalardan rahatlık hisseder. Bu rahatlık aynı zamanda mutluluk olarak da kendini gösterir. Poulin ve Haase (2015) güven düzeyi arttıkça bireylerin öznel iyi oluş düzeylerinin de arttığını belirtmiştir. Psikolojik iyi oluş veya öznel iyi oluş olarak ifade edilen kavramın tam olarak ne anlama geldiği üzerinde tam bir uzlaşma yoktur (Simons ve Baldwin, 2021). Bununla beraber kavramın ne anlama geldiğine ilişkin bazı tanımlama çalışmaları kavramın doğasını anlamak için yol gösterebilir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından yapılan tanım bu açıdan yol göstericidir: “İyi oluş bireyin kendisini fiziksel, zihinsel ve sosyal olarak iyi hissetme durumudur.” (World Health Organisation, 1948).

Psikolojik iyi oluş, bireylerin hayat boyu karşılarına çıkan kimi zaman onları zorlayan veya onlara meydan okuyan durumlarla karşılaştıklarında hayata yönelik olumlu bakış açılarını sürdürme, bireysel gelişimlerini devam ettirebilme ve bireylerle nitelikli ilişkiler kurup geliştirme olarak da tanımlanabilir (Keyes vd., 2002). Ryff (1989) psikolojik iyi oluşun teorik perspektifini açıklamak için yaptığı çalışmada iyi oluş kavramını altı farklı boyut içinde tanımlamıştır. Bu alt boyutlar sırası ile öz kabul, başkaları ile pozitif ve anlamlı ilişkiler, özerklik, çevresel kontrol, yaşam gayesi ve kişisel gelişim olarak verilmiştir. Psikolojik iyi oluş kavramının bir kavram ve teorik bir perspektif olarak gelişim sürecine bakıldığında özellikle hümanistik psikolojinin oluşturduğu entelektüel zeminin oldukça belirgin olduğu görülmektedir. Carl Rogers tarafından ileri sürülen tam verimlilik, Abraham Maslow’un kendini gerçekleştirme gibi kavramları iyi oluşun teorik çerçevesini oluşturmuştur (Ryff vd., 1999). Yine psikolojik iyi oluş kavramının teorik temellerinde Gordon Allport’un olgunlaşma, Neugarten’in kişilik gelişimi, Bühler’in temel yaşam eğilimleri gibi teorik açıdan güçlü çalışmaların olduğu da görülmektedir (Ryff, 1995; Ryff, 2014; Ryff ve Singer, 2008). Roothman vd., (2003) psikolojik iyi oluşun bireylerin duygusal, fiziksel, bilişsel, ruhsal, kişisel ve sosyal bağlamlarda etkileşim içinde bulundukları süreçlerle anlaşılabilirliğini ileri sürmüştür.

Bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyleri geliştikçe Aristoteles’te ifadesini bulan *Eudaimonya / Mutluluk* yolunda ilerlemeleri ve kendini olduğu gibi kabul etme durumunun geliştiği görülmektedir. Yine bu bireyler öğrenme ve gelişime sürekli olarak açık olma, stresle aktif bir şekilde mücadele edebilme yeterliliğine sahip olabilmektedir. Bir başka deyişle, iyi oluş düzeyi geliştikçe bireyler daha çok

sorumluluk üstlenmekte, yaptıkları işlerden haz almakta ve hayata pozitif bir şekilde bakabilmektedirler (Proctor vd., 2011; Veenhoven, 2000).

Yükseköğretime devam eden öğrencilerin öğrenim gördükleri kuruma olan güven düzeylerinin onların iyi oluş hallerine ne derecede katkı sunduğu yukarıda sunulan bağlam içinde önemlidir. Geleceğin iş gücü, yurttaş ve ebeveyn olacak kişilerin yükseköğretimden en üst düzeyde faydalanmaları ve bu süreçte kendilerini üretken, verimli, mutlu ve pozitif hissetmeleri hem onların kariyer yolculuklarında hem de hayatlarının geri kalanında mutlu olmalarına katkı sunabilir. Diğer taraftan üniversite eğitimi sadece bireylerin bilişsel açıdan gelişmelerine değil fakat aynı zamanda sosyal, kültürel, duygusal açıdan da gelişmelerine katkı sunan kapsamlı bir süreç olmasından dolayı bu dört yıllık sürede kurumun onların psikolojik iyi oluşlarına ne düzeyde bir katkı sunduğunun anlaşılması da kurumsal gelişim ve değişim süreci açısından önem taşımaktadır. Diğer taraftan yükseköğretime güven ve iyi oluş kavramları arasındaki ilişkiye yönelik çalışma olmaması bu alanda bir boşluk olarak görülmüştür. Bu nedenden dolayı bu konunun çalışılmasının literatüre katkı sunacağı düşünülmüştür. Yukarıda sunulan bu perspektif bağlamında bu çalışmanın amacı şu şekilde ifade edilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı eğitim fakültesinde yükseköğretime devam eden öğrencilerin yükseköğretime duydukları güven ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi eğitim fakültesi öğrencilerinin yükseköğretime güven düzeyleri ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin düzeyi nedir olarak ifade edilmiştir. Bu bağlamda şu sorulara cevap aranmıştır.

1-Eğitim fakültesi öğrencilerinin yükseköğretime güven düzeyleri nedir?

2-Eğitim fakültesi öğrencilerinin iyi oluş düzeyleri nedir?

3- Eğitim fakültesi öğrencilerinin yükseköğretime güven düzeyleri ile cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi gibi değişkenlere göre değişiklik göstermekte midir?

4- Eğitim fakültesi öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeyleri cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi gibi değişkenlere göre değişiklik göstermekte midir?

5- Eğitim fakültesi öğrencilerinin yükseköğretime güven ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında ilişki düzeyi nedir?

6- Eğitim fakültesi öğrencilerinin yükseköğretime güven düzeyleri onların psikolojik iyi oluş düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Rekabetin yoğun olarak yaşandığı alanların başında eğitim sektörü gelmektedir. Özellikle yükseköğretim küresel anlamda rekabetin yaşandığı bir alan olarak dikkat çekmektedir (Marginson, 2006). Gelişmiş ülkeler içinde yer alan Anglofon ülkeler ve Kıta Avrupası'nda pek çok ülke yüksek öğretim alanında rekabet ederek daha çok yabancı öğrenciyi ülkelerine çekmek için gayret göstermektedir. Bu durum sadece yabancı öğrenciler bağlamında değil aynı zamanda kendi iç rekabet ortamında da oldukça baskın bir durumdur. En iyi öğretim üyelerini öğretim kadrolarına katan yükseköğretim kurumları piyasa koşullarında ayakta kalmaya ve marka değer oluşturmaya çalışmaktadır.

Marka değer olmak isteyen bir yükseköğretim kurumu için atılması gereken ilk adım öğrencilerinin yani hizmet sunduğu kitlenin memnuniyet düzeyini ölçmek olmakla beraber memnuniyetin de ötesine geçmek gereklidir. Bireyler sunulan hizmetlerden memnun olabilirler fakat güven içerdiği mana itibarı ile daha derin bir bağlılığı ve sadakati de beraberinde getirmektedir. Şu hâlde bir örgüt olarak yüksek öğretim kurumlarının hizmet sundukları kitlenin güvenini temin etmek ayakta kalmanın ve marka olmanın en önemli gereğidir. Güven ile ilgili araştırmalar ve bu araştırmaların sonuçları yüksek öğretim kurumlarına örgütsel değişim noktasında çok önemli veriler sunabilmektedir. Diğer taraftan yüksek öğretimin öğrencilerin genel iyilik durumuna da katkı sunması ayrıca önem taşımaktadır. Çalışmanın ortaya koyacağı sonuçlar öğrencilerin yükseköğretime yönelik güven duygularının onların ders çalışma, bilimsel faaliyetlere katılım, öz yeterlik veya iyi oluş hallerine nasıl katkı sunduğunu anlamaya yardımcı olabilir. Ayrıca bu katkının düzeyi nedir gibi sorulara cevap üretmek yüksek öğretim kurumlarının politika geliştirmesine önemli katkılar sunabilir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın temel varsayımları şu şekilde ifade edilmiştir:

1-Katılımcılar kendilerine verilen ölçekleri içtenlikle yanıtlamışlardır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın sınırlılıkları şu şekilde belirlenmiştir:

1-Araştırma öğretim yılı olarak 2024-2025 eğitim öğretim yılı ile,

2-Öğretim kademesi olarak yükseköğretim ile,

3-Bölüm olarak Psikolojik Danışma ve Rehberlik, İngilizce Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören lisans öğrencileriyle sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Güven: Bireylerin korku veya çekince duymadan inanma ve bağlanma duygusu. Yükseköğretimde güven ise bireylerin yükseköğretime ilişkin inanç ve bağlılıkları olarak tanımlanmıştır (Marginson, 2016).

İyi Oluş: Bireylerin bilişsel, duygusal ve bedensel olarak kendilerini iyi hissetme durumu (WHO, 1948).

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu başlık altında araştırmanın problemine ilişkin teorik perspektif, araştırmanın değişkenleri ile ilgili tanımlara ve aralarındaki ilişkilere, araştırma problemine ilişkin literatür taramasına yer verilmiştir.

2.1.1. Güven Kavramı

İnsan ilişkilerinde olduğu gibi toplumsal hayatın içinde de en önemli kavramlardan birinin güven olduğu ileri sürülebilir. Güven, aile ilişkileri, eş ilişkisi, arkadaşlık ilişkilerinde en önemli bir değişken olarak görülürken aynı zamanda kurumsal yapılar içinde önemli bir kavramdır (Bayhan ve Işıtan, 2010; Çetin, 2006; Mühl, 2014; Taşkın, 2010). Güven aynı zamanda tartışmalı bir kavram olmasına karşın, anlamı konusunda asgari bir uzlaşma olduğu söylenebilir. Güven her şeyden önce ilişkisel bir kavramdır; bir bireyin kendisini, ona zarar verme veya onu aldatma kapasitesine sahip başka bir bireye, gruba veya kuruma karşı savunmasız hale getirmesini içerir. Güven algısının nadiren koşulsuz olduğu söylenebilir, bu nedenden dolayı belirli bireylere veya kurumlara belirli alanlarda verilir. Örneğin, vatandaşlar savaş zamanı hayatlarını hükümetlerine emanet edebilirler ancak barış zamanı fon harcayan bürokrasilere güvenmeyebilirler. Güven, iki şekilde kavramsallaştırılabilir: dikotomik (biri ya güvenir ya da güvenmez) veya daha dereceli bir şekilde (biri belli bir dereceye kadar güvenir veya güvenmez). Her iki durumda da bir kişinin ne güvendiği ne de güvenmediği bir olasılık her zaman vardır. Güven yargılarının belirli eylem yollarını teşvik etmesi beklenir. Örneğin, güvensizlik bir ilişkiyi izlemeyi, iş birliksiz davranışı veya bir ilişkiyi kesmeyi teşvik edebilir. Tam tersine güven duygusu iş birliği, iletişim kalitesi veya belirli bir davranışı sürdürme gibi eylemleri geliştirebilir. Güven yargısı, diğer kişinin (veya grubun veya kurumun) güvenilirliği hakkındaki inançları yansıtır (Levi ve Stoker, 2000).

Güven kavramı insan hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenden dolayı günlük yaşantı içinde insanların güven kavramına atfettikleri anlamın sadakat ve doğruluk gibi iki kavram etrafında şekillendiği ileri sürülebilir. Bununla beraber aynı durum örgütsel yapılar için düşünüldüğü zaman – günlük yaşam ile benzeşik bir anlam taşısa da -daha farklı bir kavramsal çerçevenin ortaya çıktığı görülmektedir. Kavram bu nedenden dolayı farklı disiplinlerin ve farklı araştırmaların konusu olarak belirginleşmiş, siyaset bilimi, psikoloji, tarih, felsefe ve sosyolojinin yanında yönetim ve organizasyon alanında da dikkat çeken bir yapı olarak kendini göstermiştir (Lewicki ve Bunker,1996; Worchel,1979). Her disiplin kendi problemleri ve araştırma sorunsalları ile ilgili perspektifler bağlamında güven kavramını açıklarken, Worchel (1979) farklı alanlarda güven ile ilgili kavramsal açıklamalar üzerinde kapsamlı bir sentez yapmış ve ortak noktaları belirlemiştir.

Worschel'e göre (1979) güven ile ilgili ilk bakış açısı psikolojik bir perspektif içinde yer almaktadır. Bu görüş kişilik kuramları bağlamında ortaya atılmıştır. Bu görüşe göre güven kişilik ve psiko-sosyal gelişimin bir ürünü olmaktadır. Güven'e ilişkin ikinci boyut ise sosyoloji ve iktisat bilimi bağlamında ileri sürülmüştür. Bu düşünceye göre güven bireylerin kurumlara duydukları bağlılık, kurum içinde ve kurum dışında oluşan bağlılık ile açıklanmaktadır. Son boyut ise sosyal psikolojik bir perspektif içinde gelişmiştir. Bu görüşe göre güven kişiler arası ilişkiler ve grup dinamiği bağlamında gelişen bir kavramdır.

Güven ile ilgili erken dönem tanımlar içinde kavramı klinik bir perspektiften tanımlayan Jennings (1971) ve Gabarro (1978) tanımları incelendiğinde belirli boyutların güven algısını oluşturduğu görülmektedir. Bu tanıma göre güven çok boyutlu bir kavramdır. Bu kavramı oluşturan boyutlar doğruluk, dürüstlük, teknik ve kişiler arası iletişim, tutarlılık, öngörülebilirlik, düşünsel bağlamda açıklık, anlaşılabilirlik gibi kavramlardan oluşmaktadır.

Möllering (2001) güven kavramını kendimiz dışındaki bireylerin eylem ve düşünceleri hakkında karşı taraftan istenilen beklentiler olarak tanımlamıştır. Bu tanım doğrultusunda güven, kişisel olarak risk alma, iş birliği, düzen gibi kavramları akla getirmektedir. Gerçekten de insanın karşısında yer alan bireyden birtakım beklentiler doğrultusunda gelişen güven algısı beraberinde bir risk faktörünü de getirmektedir. Birey beklentisine paralel olarak belirli bir düzeyde beklentinin karşılanamayacağına ilişkin bir riski de üstlenmektedir.

Güven kavramını risk temelinde betimleyen bir başka tanımda Rousseau, Sitkin vd., (1998) tarafından önerilmiştir. Güven kavramını belirli bir durum bağlamında ve belli bir duruma bağlı olarak açıklayan araştırmacılar risk değişkeninin bu bağlamda önemli olduğu ileri sürerler. Risk alma eylemi zorunluluk olduğunda insanların başkalarına güvenmek zorunda olduklarını dolayısıyla risk almanın güvenin temeli olduğu belirtirler.

Solomon ve Flores (2001) güven kavramını söz vermeye ve bu sözlerin yerine getirilmesine ilişkin bir yapı içinde tanımlamaktadır. Güven'in inşa edilen bir kavram olduğuna dikkat çeken Solomon ve Flores (2001) bu inşa sürecinde bireyin yapmaya söz verdiği eylemler, duygular ve bireysel samimiyetin ve tutarlılığın önemli bir yeri olduğunu ileri sürer. Güvenin gelişmesinin en önemli şartı olarak eylem kavramını öne süren Solomon ve Flores (2001) eylemi; verilen sözlerin tam olarak ve zamanında yerine getirilmesi olarak belirginleştirir. Bu kapsamda ele alındığında güvenin en önemli göstergesinin söz ve sözlerin tutulması olduğu söylenebilir. Fukuyama (1996) için güven, toplumsal yapı içinde ortak ahlaki kurallara ve değerlere dayanan, toplumsal, kültürel ve tarihsel unsurların etkileşimi ile oluşan bir sosyal ürün olarak tanımlanmaktadır. Güveni bir sosyal yapının işleyişini kolaylaştıran ve daha verimli hale getiren katalizör bir madde gibi düşünen Fukuyama'ya (1996) göre ahlaki normlar ve sistemler, güven ortamının temel belirleyicisi konumundadır.

Alman sosyolojisinin önemli simalarından olan Simmel (1950) için güven toplumun temel yapı taşlarından biridir. Güven gelecekteki davranışlar için hipotezler üretmek koşulu ile davranışa yol gösteren bir etkidir. Simmel (1950) güven kavramını bireysel bir bağlam içinde ele alıp toplumsal boyuta taşımıştır. Ona göre bir insanın başka bir insana güven duyması aradaki üst düzey moral değerlere olan sadakati gösterir. Bu noktadan hareketle toplumu oluşturan bireyler içinde sadakat duygusu geliştikçe toplumun köklerinin sağlamlaşacağı ve ortak bir gelecek hayalinin daha da güçleneceği ileri sürülebilir.

Uslaner (2004) için güven her ne kadar moral bir değer olsa da insan hayatının erken dönemlerinde insanın çevre ve aile ile etkileşimi sonucu oluşan bir psikolojik ve sosyolojik bir yapı olarak tanımlamaktadır. Bu süreç içinde bireyin sadece sosyal etkileşimi değil bu etkileşimlerin onun iç dünyasına olan yansımaları da büyük bir yer tutmaktadır. Bireyin çevresi ile etkileşimi güvenin sosyolojik yönünü oluştururken bu

etkileşimin bireyin iç dünyasında yansıması güvenin psikolojik ve öznel boyutunu oluşturmaktadır.

Giddens (1991) güveni inanç bağlamında açıklar. Bu nedenden dolayı güven aslında bilişsel bir kavram değil duyuşsal özellikleri olan bir kavramsal yapıdır. Bu kavramsal yapı yani inanç bir kişi veya sisteme duyulan içten bağlılık veya bir şeye duygusal olarak dayanmak gibi bir anlamı da içermektedir. Birey karşısındaki insanın ve sistemin moral değerler noktasında üstünlüğüne inanır. Bireyin inancı ne kadar güçlü ise güven o derecede sağlamdır. Keza Becker'da (1996) Giddens'ın perspektifini destekler ve güven duygusunun temelinde saflık ve bireyin kendisini güvence altına almak istemesinin yattığını belirtir.

Güven aynı zamanda ekonomik ilişkilerde de etkili bir değişkendir. Güveni ekonomik bir bakış açısı ile yorumlayan Coleman (1990) güven problemini matematiksel bir denklem ile açıklamaya çalışmıştır. Bu denkleme göre bir kişinin herhangi bir kişi veya kuruma güven duyması elde edeceği fayda veya zarar ile doğru orantılıdır. Bir diğer ifade ile güven ile kazanacağı yarar, güvenmeme ile ortaya çıkacak zarardan fazla ise bireyler güvenme eğilimi gösterirler. Güven problemine ekonomik noktadan bakan bir diğer araştırmacı Hardin'de (1993) güven ile sermaye kavramını eşleştirir. Güven aynı zamanda sermaye ile doğrudan ilişkili bir kavramdır ve her türlü ticari etkinliğin de merkezinde yer almaktadır.

Güven üzerine yapılan çalışmalarda güven kavramının farklı şekillerde analiz edildiği görülmektedir. Offe (1999) güven kavramını dört boyut içinde ele alır. Bu boyutların birincisi sosyal güven, ikincisi bireylerin çevrelerindeki bireylere duydukları kısmi güven, üçüncüsü politik olarak adlandırılan yurttaşların siyasetçilere olan güveni ve sonuncusu ise siyasi liderlerin vatandaşlara olan güvenidir. Özellikle üçüncü ve dördüncü boyut siyasi güven olarak bir arada ele alınabilir. Bunun ile ilgili olarak özellikle sosyal güvenin bir parçası olarak ele alınabilecek olan örgütsel güven de bir diğer başlığı oluşturmaktadır.

2.1.1.1.Sosyal Güven

Antik Yunan düşüncesinde önemli izler bırakan ve Realist felsefenin temsilcisi olan Aristoteles, insanın doğasından dolayı toplumsal bir varlık olduğunu vurgulamıştır (Aristoteles, 1997). Bu açıdan bakıldığında toplumsal ilişkilerin inşası

ve devam ettirilmesinde en önemli değişkenin güven olduğu ifade edilebilir. Knack ve Zak (2003) güven kavramını uygar bir toplumu oluşturan çok farklı unsurlar içinde en önemli unsur olarak nitelermeleri boşuna değildir. Bu nedenden dolayı sağlam bir toplumsal yapının inşasında toplumu oluşturan bireylerin birbirlerine itimat göstermeleri, birbirleri ile dayanışmaları o toplumun geleceğinin şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Bu noktadan el alındığında sosyal güvenin bir toplumun en önemli dayanaklarından biri olduğu söylenebilir. Sosyal güven aynı zamanda ekonomik bağlamda da önemli rol oynar. Eğer bir toplumun içinde bireyler arasında güven anlayışı yoksa bu toplumun ekonomik açıdan da sorunlar yaşayacağı söylenebilir. Kısacası sosyal güven insanların iyi oluş düzeyinde etkili olduğu kadar sosyal ve ekonomik gelişmenin de anahtar faktörüdür.

Newton (2004) sosyal güven kavramını ekonomik bağlam içinde değerlendiren bir başka araştırmacıdır. Newton (2004) sosyal güveni aynı zamanda sosyal sermaye ile eş anlamlı görmektedir. Bir toplumda vatandaşların güvenilir vatandaşlar olması aynı zamanda onların iyi vatandaşlar olduğunun da göstergesidir. Newton (2004) sosyal sermaye teorisini, sosyal güveni açıklamak için bir kılavuz olarak ele almıştır. Sosyal sermaye teorisi, sosyal güvenin azalması ve sosyal ve toplumsal yaşamın bozulmasının, Avrupa toplumlarındaki demokratik sorunların ana nedenleri içinde ele almaktadır. İyi bir hükümet, kamu yararına politikalar oluşturmak ve uygulamak için güçlü ve etkili sosyal kurumlara dayanır. Bu sosyal kurumlara toplumun güvenmesi sunulan hizmetlerin de niteliğini arttıran bir değişken olarak ele alınabilir.

Sosyal güven en genel anlamda ortak bir amaç ve ideal uğruna bir araya gelen bireylerin tarihsel, kültürel köklerle birbirine bağlı olduğu bir sosyal ortamda birbirlerine olan inanç ve birbirleri ile dayanışma göstermeleri olarak tanımlanabilir. Nitekim Laurian (2009) sosyal güveni bir toplumu bir arada tutan güç olarak tanımlamıştır. Zmerli ve Newton (2011) ise sosyal güveni bireylerin etnik kökenleri ne olursa olsun aynı sosyal çevrede yaşayan bireylerin birbirine olan güveni olarak tanımlamıştır. Şu hâlde sosyal güven bir toplumu toplum yapan, sosyal normların geçerliliğini sağlayan ve toplumun bir bütün halinde ilerlemesini sağlayan önemli kavramsal yapı olarak görülebilir.

Sosyal psikoloji alanında kabul gören literatüre göre (Erikson, 1950; Allport, 1961; Cattell, 1965) güven, bireylerin erken çocukluk döneminde öğrendiği temel bir kişilik özelliğidir. Güven tutumları daha sonraki yaşamda değişebilir, ancak genellikle

yalnızca tekrar eden deneyimler veya travmatik olaylar sonucunda yavaşça değişir. Sosyal-psikolojik ekol, sosyal güvenin, iyimserlik ve başkalarıyla iş birliği yapma inancını içeren daha geniş bir kişilik özellikleri sendromunun ayrılmaz bir parçası olduğunu ileri sürer. Güven, iyimserlik ve iş birliğine olan inanç, aynı genel eğilimin parçasıdır; buna karşılık, güvensizlik, kötümserlik ve sosyal ve politik iş birliği olanakları konusunda sinizmi içeren insanlardan hoşlanmayan bir kişiliğin ayrılmaz bir parçasıdır.

Sosyal güven ile ilgili teorik yaklaşımlar içinde Uslaner (2009) sosyal güveni ahlaki-moral değerler bağlamında ele alan bir teorik yapı ileri sürmüştür. Bu teorik yapıya göre sosyal güven genel güven başliğı altında ele alınmış ve duyuşsal özellikler ile betimlenmiştir. Bu duyuşsal özellikler içinde bireyin davranış örüntülerini iyi niyet ve saf düşünceler ile yorumlaması ilk sırada gelmektedir. Saf düşünceden kasıt bireyin eylem örüntülerini herhangi bir şekilde kötüye yormadan, kötü niyetle açıklamaktan kaçınması olarak el almak gerekir. Bu tarz bir sosyal ilişki toplumu oluşturan bireylerin tamamında egemen durumda olması halinde o toplumun geleceğe olan ümitlerinin de yüksek olacağı, toplumsal uzlaşma eğiliminin yüksek olacağı aynı zamanda demokratik bir yaşam tarzının da çok kolay bir şekilde gelişebileceği ileri sürülebilir. Bu nedenden dolayı Uslaner (2009) toplumsal güveni sağlıklı ve dengeli bir toplumsal yapının temeli olarak ele almıştır.

Sosyal güven ile ilgili teorik perspektifler genelde iki başlık halinde düzenlenebilir. Bu yaklaşımların birincisine göre güven bireyin demografik nitelikleri bağlamında değerlendirilmektedir. İkinci bakış açısına göre güven demografik özelliklerden ayrı olarak ele alınır. Bu bakış açısında toplumsal kurumların içinde geliştiği sosyal sistem, kültür gibi özellikler ön plana çıkmaktadır (Delhey ve Newton, 2003; Algan ve Cahuc, 2013). Kwon (2019) bu bağlam içinde sosyal güveni kavramsal bir çerçevede izah etmiştir. Bu çerçeveye göre sosyal güven kişiler arası ve kurumsal olarak iki ana parçaya ayrılmaktadır. Kişiler arası güven sınırlı ve genel olarak ikiye ayrılmıştır. Genel güven ise bireysel karakteristik ve ulusal karakteristik olarak ikiye ayrılır. Bireysel karakteristikler bireye ait özellikleri içerirken ulusal karakteristikler bireyin toplum ile etkileşimini göstermektedir. Bireysel karakteristikler ise çocukluk döneminde gelişen sosyalizasyon ile gelişen ahlak teorisine dayanırken bir diğer parçası ise başarı ve iyi oluştan oluşun deneyim teorisine ayrılmaktadır.

Sosyal güven kişiler arası güven ve kurumsal güven olarak ikiye ayrıldığından dolayı bireylerin toplumsal yaşamın gelişmesinde ve işlemede rol oynayan kurumsal yapılara olan itimat ve sadakati de sosyal güven bağlamında değerlendirilebilir. Toplumsal hayatın önemli bir değişkeni olan sosyal güvenin oluşması ve sürdürülebilmesi ise çok daha önemli ve emek isteyen bir süreç olarak değerlendirilebilir.

2.1.1.2. Kısmi Güven

Sosyal güven bir toplumu oluşturan bireylerin tamamı tarafından paylaşılan ve toplumun tüm bireylerinin birbirine karşı beslediği itimat duygusu olarak betimlenebilir. Kısmi veya özel güven ise sosyal güvenden biraz daha dar kapsamlıdır. Sosyal güven oldukça geniş bir ölçekte güveni ele alırken özel veya kısmi güvende bireyler sadece aşına oldukları, bildikleri veya tanıdıklarına karşı itimat duygusu sergilerler (Uslaner, 2002; Uslaner ve Conley, 2003; Yamigishi ve Yamigishi, 1994).

Kısmi güven kendisini en çok bireyin aşinalık duyduğu veya yakından ilişkili olduğu gruplarda kendini gösterir. Örneğin aile çevresi bu açıdan önemli bir örnektir. Birey ailesi içinde kendini güvende hisseder ve aile ile olan iletişimi diğer ilişkilerden farklıdır. Yine yakın sosyal çevre içinde yer alan akran grupları da bu kategoriye dahildir. Birey bu tür gruplarda özel bir güven anlayışı sergiler ve bu kişilerle paylaştıklarını başkaları ile paylaşmaz. Genelleştirilmiş veya sosyal güvene sahip olanlar, gönüllü çalışma gibi faaliyetlerde bulunma veya toplumsal kurumlarda hizmet yapma konusunda daha istekli olup, yabancılarla doğrudan temas kurma olasılıkları daha yüksektir. Belirli gruplara yönelik güven duyanlar, geniş kapsamlı toplumsal katılımı gerektiren işlerden kaçınacaktır. Dünyayı biz ve onlar şeklinde görme eğiliminde olurlar. Belirli gruplara yönelik güven duyanlar katılım sağladıklarında, çabalarını kimliklerini paylaştıkları topluluğun üyelerine odaklayacaklardır (Uslaner ve Conley, 2003).

Toplumsal yapılar küçüldükçe kısmi güven düzeyinin yükseleceği söylenebilir. Bir diğer ifade ile ilişkilerin resmi / formal boyuttan informal boyuta indikçe kısmi güven kendini daha çok gösterebilir. Topluluğun tanıdık insanlardan oluşması kısmi güvenin ortaya çıkmasında en önemli etkidir denilebilir. Bireylerin bağlı bulundukları grubun içinde bulunan fakat tanımadıkları yabancılara duydukları itimat,

başka bir grupta yer alan ve yine tanımadıkları yabancı kişilere duydukları güvenden hem daha fazla hem de bu kişilerle ilişki ve iletişim kurma nispetleri daha yüksektir (Fitzgerald ve Wickwire, 2012). Bu durumun temel nedeni, bireylerin herhangi bir grupta bulunma durumları, o gruptaki bireylerle herhangi bir ilişkileri olmamasına rağmen sadece gruba üye olmak ilişki ve iletişim kurabilme olasılığını arttıran bir unsurdur.

2.1.1.3. Siyasi Güven

Siyasi veya politik güven kendi içinde iki parçalı bir yapıyı içerir. Bunlardan birincisi yönetilen bireylerin yöneticilere olan güven duygusu, ikincisi ise yöneticilerin diğer yöneticilere olan güven duygusu. Burada ifade edilen yönetici kavramının politikacı veya siyasetçi olduğu görülmektedir. Bu bağlamda ele alındığında siyasi veya politik güven aynı zamanda devlet mekanizmasına olan güven olarak da açıklanabilir. Devlet ve güven, sosyal bilimlerde güven üzerine yazılan literatürün başlangıcından beri yakından iç içe olmuştur.

Siyasi veya politik güven, vatandaşların hükümetlerine yönelik duygularını ifade eden bir kavram olarak dikkat çekmektedir. Bu açıdan bakıldığında günümüz gelişmiş ülkelerinde siyasetçilerin en fazla değer verdiği bir özellik olarak kendini göstermektedir. Güven, olumlu tarafta güven, sistem desteği ve meşruiyetle, olumsuz tarafta ise sinizm, siyasi memnuniyetsizlik ve yabancılaşma ile eş anlamlı bir şekilde düşünülebilir. Güven -siyasi ya da başka türde olsun- ilişkiseldir ve belirli bir alana özgüdür. Bir diğer ifade ile, A, B'nin C'y'i yapacağına güvenir. Güvenin her zaman bir nesnesi veya hedefi (B) vardır; bu bir kişi, grup veya kurum olabilir ve güvenin verildiği veya geri çekildiği bir eylem alanı (C) vardır. Güvenin temeli, A'nın B'yi güvenilir olarak değerlendirmesidir; B'nin dürüstlük ve yetkinlikle ve A'nın çıkarlarını ön planda tutarak hareket edeceğine inanmasıdır. Güvenmek, kırılganlığı kabul etmek demektir; her zaman ihanet veya başarısızlık riski vardır. Güvenin yokluğu iki şekilde olabilir: güvenmeme ve güvensizlik. Güvenmeme, diğerinin güvenilirliği hakkında şüphe veya kuşkuyu yansıtırken, güvensizlik, diğerinin güvenilmez olduğuna dair yerleşik bir inancı yansıtır (Citrin ve Stoker, 2018).

Politik güven ile ilgili literatür incelendiğinde kurumlara olan güven ve inancı eş anlamlı olarak ele almaktadırlar. Örneğin Hardin (2013) güvenin insanlar ile ilişkili

bir kavram olduğunu ama kurumlar söz konusu olduğunda güvenin söz konusu olmadığını ifade eder. Bununla beraber kitlesel anket çalışmalarında katılımcılara kurumlara duydukları güven de sorulur. Siyasi güven daha çok siyasi bir rejimin kurumlarına ve ilkelerine destek anlamında yorumlanabilir. Güven ve ilgili tutumlar üzerine gelişen literatür, bu tutumların demokratik hükümetlerin etkinliği ve dayanıklılığı için önemli olduğuna dair akademik bir inancı yansıtmaktadır. Günümüzde birçok kişinin giderek kırılğan olarak gördüğü rejimlerde, otoritelere duyulan güvensizliğin demokratik rejimlerin meşruiyetini ne zaman ve nasıl aşındırmaya başladığına dair uzun süredir devam eden bulmaca, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'da temsilî kurumlara olan siyasi güvende elli yıllık istikrarlı düşüşün ardından yeni ve önemli bir konu olarak ortaya çıkmıştır (Citrin ve Stoker, 2018).

Politik güven aynı zamanda bireylerin sisteme olan güvenini de betimlemek için de kullanılır (Eser, 2013). Sistem çoğu zaman devlet mekanizmasının işleyiş biçimi hakkında da kullanılabilir. Bu bağlamda ele alındığında sisteme güven kavramının ortaya çıkması aynı zamanda siyasal güveni tanımlayan bir başka ifadedir. Özellikle son 40 yıllık dönemde tüm dünyada yurttaşların daha demokratik bir sistem talep ettikleri ve demokratik sistem kavramının da özünde hesap verebilen, şeffaf ve adil bir yönetim talebi yattığı söylenebilir. Bu aynı zamanda yurttaşların daha güvenilir ve inanılabilir bir sistem veya yönetim talep ettiklerinin de bir ifadesi olarak okunabilir.

Politik güven eğer bir sistem desteği olarak görülürse o halde devlete ait tüm kurumların bu yapı içinde önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Yurttaşların devlete olan itimadı ve inancının kurumlar bağlamında geliştiği ifade edilebilir. Eğer kurumlar böyle bir rol oynuyorlarsa yurttaşların kurumlara duydukları güven aynı zamanda devlet mekanizmasına olan güven ile eş anlamlı olarak ele alınabilir. Şu halde kurumlara olan güven duygusunun iki parçalı olarak geliştiği ileri sürülebilir: kurumdan hizmet alanların duyduğu güven ve kurum içinde çalışanların duydukları güven.

2.1.1.4. Örgütsel Güven

Örgüt veya kurumlar bir toplumsal yapı içinde yer alan ve toplumsal bütünlüğün bir arada kalmasına ve toplumun gelişmesine katkıda bulunan yapılar olarak tanımlanabilir. Bir diğer ifade ile kurumlar veya örgütler bir toplumu geliştiren, toplumun bir arada bir bütün olarak gelişmesini sağlayan yapılardır. Bu yapıların güçlü olması hem toplumsal bütünlük açısından hem de demokrasi açısından önemlidir. Demokratik toplumlarda ise bu durum daha önemlidir. Demokratik bir toplumda yurttaşların kurumlara olan güveni hem demokratik yaşamın gelişmesine hem de toplumsal bütünlük açısından önem taşımaktadır (Newton, 2001; Warren, 2017).

Shockley-Zalabak, Ellis ve Winograd (2000) örgütsel güveni bireylerin örgüt içinde çalışan iş görenlerin niyet ve davranışlarından emin olma durumu olarak tanımlamışlardır. Örgütsel güvenin gelişebilmesi için örgüt içi çalışanların birbirlerine aşina olmaları, iyi tanımaları gerekli bir ön koşul olarak ortaya çıkmaktadır. Böyle bir ortamda bireyler bilgi beceri alışverişi yapabilecekleri takımlar halinde çalışabilirler (Gilbert ve Tang, 1998). Böyle bir ortamda yeşeren güven ortamı bireylerin birbirleri ile dayanışma içinde olmasını teşvik eder ve geliştirir (Lewis ve Weigert, 1985). Böylece örgütün insan kaynağı örgütün amaç ve nihai gayesine ulaşmak için yeterli motivasyona da sahip olur (Pranitisari, 2020).

Bradach ve Eccles (1989), örgütsel güveni bir örgütün tasarlanması ve gelişme sürecinde etkili bir değişken olarak tanımlamış ve bu yapıyı örgütün denetim süreçleri açısından da hayati bir rol oynadığını belirtmiştir. Güven o derecede önemli bir kavramdır ki örgüt içindeki hiyerarşik yapı ve otorite örgüt içindeki üretim veya hizmet faaliyetlerine yönelik bir denetim yapısı oluştururken güven ve üretim sürecindeki işlemlere hem de ilişkiler ağı için etkili bir kontrol yapısı oluşturmaktadır. Yine Bradach ve Eccles (1989) piyasa koşulları içinde gerçekleşen ekonomik ilişkilerin üç esas değişken tarafından şekillendirildiğini vurgular. Bunlar sırası ile güven, güç ve piyasadır. Bu üç değişkenin her biri bir diğeri ile yakından ilişkilidir. Her bir değişkenin sonucu bir diğeri için de girdi konumundadır. Buradan hareketle güven unsurunun bu üçlü içinde ilk sırada yer alması güven mekanizmasının kâr mekanizmasından ve üretim sürecinden daha önemli bir değişken olduğunu göstermektedir.

Örgütsel güven bir yapı olarak incelendiğinde tek parçalı değil tam tersine birden fazla değişkenden oluşan bir bütün olarak görülmektedir. Shockley-Zalabak vd. (2000) güven yapısını örgüt içindeki çok düzeyli ilişkiler, örgüt kültürü ile yakından ilişkili, örgüt yapısı içindeki ilişki ve iletişim ağı ile bağlantılı, dinamik ve süreklilik gösteren ve bireylerin zihinsel, duygusal ve davranış boyutları ile ilişkili olduğunu ileri sürmüşlerdir. Buradan hareketle örgütsel güven yapısının birbirinden farklı değişkenlerin bir araya gelmesi ile ortaya çıkan çok boyutlu bir yapı gösterdiği ifade edilebilir.

Örgütsel güvenin ortaya çıkmasında yöneticilere büyük bir görev düşmektedir. Yöneticiler ile iş görenler arasındaki ilişkinin kuruluş sürecinde yöneticinin davranışlarının ve beklentilerinin önemli olduğu söylenebilir. Whitner vd., (1998) bir örgütte iş görenlerde güven algısının ortaya çıkmasında etkili olan değişkenleri sırası ile davranış örüntülerinde tutarlılık ve istikrar, davranış örüntülerinde saygı, denetim sürecinin paylaşılması ve yetkinin dağıtımı, etkili iletişim ve ilgili olduğunu gösterme olarak sıralamıştır. Bu bağlamda yapılan bir başka kavramsallaştırma da ise dürüstlük, yeterlilik, tutarlılık, sadakat ve açıklık önemli yapılar olarak ortaya çıkmaktadır (Butler ve Cantrell, 1984). Butler (1991) farklı bir araştırmada güveni ortaya çıkaran koşulları incelemiş, bu süreç içinde etkili olan değişkenleri tutarlılık, doğruluk ve dürüstlük ve iş görenlerin üst düzey yöneticilere karşı hissettikleri itimat, emin olabilme duygusunu içermektedir.

Tan ve Tan (2000) örgütsel güven kavramının oluşması ve gelişmesinde kuruma ve yöneticiye olan güveni birbiri ile ilişkili fakat birbirinden farklı özellikler gösteren yapılar olarak tanımlamanın daha doğru olacağını vurgulamıştır. Kuruma veya çalışılan işletmeye olan güveni temin eden değişkenler içinde kurumsal / örgütsel adalet kavramı ile kurumun iş görenlere sunduğu örgütsel desteğin önemli bir rol oynadığını, bununla beraber yöneticiye olan güvenin ise yöneticinin alandaki yeterliliği, iş görenlerle kurduğu ilişkinin kalitesi ve saygınlık ile ilgili olduğunu belirtmektedir. Bir diğer ifade ile kuruma olan güven daha soyut bir yapı gösterirken yöneticiye olan güvenin daha yakın, daha somut göstergeleri olan bir ilişki türüne girdiği söylenebilir. Örgütün uyguladığı adalet veya kurumsal destek yapısının iş görenler ile olan ilişkisi daha uzak bir mesafeden gerçekleşirken, yönetici ile oluşan ilişki daha yakın ve daha somut olarak gerçekleşecektir.

Ferres vd., (2004), kurumdaki güven seviyesinin yönetime, yöneticiye ve üst yönetime duyulan güvenin yanında, mesai arkadaşlarına duyulan güvenin de önemli olduğunu vurgulamıştır. Örgütteki güven düzeyi; örgütün yönetim felsefesi, örgütsel eylem, örgütsel yapı ve çalışanın beklentilerine göre değişiklik göstermektedir. Ferres, Connel ve Travagline (2004), örgütsel güven üzerine yapılan çalışmalarda genellikle yönetime ve yöneticiye duyulan güvenin ön planda olduğunu, ancak çalışma arkadaşlarına duyulan güvenin ihmal edildiğini belirtmişlerdir.

Çalışma arkadaşlarına güven, kişinin meslektaşlarının yeterliliğine ve adil, güvenilir, etik ilkelere bağlı davranışlar sergileyeceğine olan inancı olarak tanımlanabilir. Bu güven, çalışanları söylem ve eylemlerinde adil davranmaya teşvik eder. Cook ve Wall (1980), çalışmalarında, çalışma arkadaşlarına duyulan güven ile iş memnuniyeti arasında olumlu bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Küresel rekabetin yoğunlaştığı, piyasa koşullarının belli dönemlerde daraldığı ve ekonomik rekabetin küresel bir güç olma ile eş anlamlı görüldüğü bir dünyada örgütlerin başarılı olabilmesinde iki ana değişken önemli rol oynamaktadır. Bu değişkenler etkili ve planlı bir rekabet stratejisi ile bu stratejiyi etkili bir şekilde hayata geçirecek güçlü bir yönetim (Dzwigol vd., 2020; Gillespie ve Swan, 2021). Güven bu iki faktörü de şekillendiren bir etkili eleman olarak iş görmektedir. Örgüt içindeki güven mekanizması tıpkı bir voleybol takımının oyuncularının birbirlerine duydukları güven ile karşılaştırılabilir. Her bir kademede oynayan oyuncu yanındaki oyun arkadaşının hangi durumda ne tepki vereceğini bilir ve ona göre hareket eder. Oldukça dar bir alanda oynanan voleybolda oyuncuların birbirini ruhen tanınmasının güven duygusunun gelişiminde önemli bir rol oynadığı ileri sürülebilir. Tıpkı voleybolda olduğu gibi örgüt içindeki birimlerde çalışan iş görenlerin birbirlerine duydukları güven de örgütün rekabet stratejisini etkili bir şekilde uygulamasını sağlamada kritik bir rol üstlenebilir.

Örgütsel güvenin nasıl ve ne şekilde ortaya çıktığı ve ne şekilde geliştiğine yönelik farklı düşünceler bakış açılarının olması bu alanda belirli modellerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Her bir model kendi içinde bu yapının nasıl geliştiğini ve ne şekilde ortaya çıktığına ilişkin kavramsal bir çerçeve önermektedir. Bu bağlamda örgütsel güven ile ilişkili modellerden bazıları aşağıda incelenmiştir.

2.1.1.4.1. Örgütsel Güven Modelleri

Örgütsel güvenin oldukça karmaşık ve birbiri ile ilişkili yapılardan oluşan bir kavram olduğu söylenebilir. Bunun temel nedeni insan ilişkilerinin muğlak, anlaşılması zor ve bazen imkânsız olan yapısı olabilir. Bir kurum içinde çalışan birbirinden farklı kültürel ve sosyal geçmişi olan bireylerin ortak bir amaç ve ideal uğruna bir araya gelmesi her zaman ahenkli bir ilişki yaratmayabilir. Bu durum örgütsel güven kavramını araştıran araştırmacılar için de bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Yapının nasıl ve ne şekilde geliştiğine ilişkin kavramsal bir model ortaya koymak ve bu şekilde örgütsel güvene ilişkin bir açıklayıcı ve kontrol edici bir model ortaya koymak neticede araştırmacıların ortak beklentisidir (Plotnik, 2020). Bu başlık altında örgütsel güven kavramını irdeleyen ve literatürde de oldukça yaygın olarak kullanılan üç model üzerinde durulmuştur.

2.1.1.4.1.1. Mishra Güven Modeli

Aneil Mishra tarafından önerilen bu model örgütlerde güveni oluşturan unsurlar ile ilgili kavramsal bir çerçeve önermekte ve aynı zamanda yöneticiler içinde somut önerilerde bulunmaktadır. Aneil Mishra, 2008 yılında yayınladığı *Trust is everything: Become the leader others will follow* [Güven her şeydir: Başkalarının izleyeceği bir lider olmak] başlıklı eserinde güven kavramını örgütlerin yaşaması ve güçlerini arttırmasının en temel yolu olarak betimlemiştir. Mishra (1996) güven kavramını temelde bir tarafın karşı tarafa yönelik geliştirdiği yeterli, açık, ilgili, güven duyulabilir olduğu inancı bağlamında bir savunmasız kalma isteği olarak tanımlamıştır. Bir başka deyişle güven aslında bir tarafın diğer tarafa karşı gözü kapalı bir şekilde inanması yani kendini savunmasız bırakması olarak ele alınabilir. Mishra tarafından önerilen güven perspektifi temelde dört farklı boyut üzerinden güveni açıklamaktadır. Bu boyutlar sırası ile yeterlik, açıklık, ilgililik ve güvenirliliktir (Shockley-Zalabak vd., 2000).

Mishra tarafından önerilen ilk boyut yeterlik boyutudur. Bu boyut kurumun yaşamını sürdürüp sürdüremeyeceği konusunda çalışanların değerlendirmesini içerir. Bir diğer ifade ile yeterlik veya yeterlilik örgütün yaşama potansiyeline yönelik çalışanların duyduğu inançtır. Bu boyut aynı zamanda çalışanların gelecek kaygısını

da azaltması açısından Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer alan güvenlik boyutuna da karşılık gelmektedir.

Mishra'nın modelde önerdiği ikinci boyut açıklıktır. Açıklık en basit anlamda örgüt içi iletişim kanallarının etkili bir biçimde çalışması, doğru bilgi kaynaklarının etkili bir şekilde kullanılması anlamına gelir (Özdoğan ve Tüzün, 2007). Modelde yer alan üçüncü boyut ilgililiktir. İlgililik örgüt içinde karar verme durumunda olan personelin kendi astlarına yönelik gösterdikleri yakınlık, ilgi ve davranış ile ilgilidir. Üst düzey personelin yapılan iş ile ilgili olarak alt düzey çalışanlarına sürekli destek sunmaları, onlarla kuracakları pozitif yönlü ilişki bu açıdan değerlidir. Mishra'nın modelinde yer alan son boyut güvenirliliktir. Güvenirlilik çalışanların örgüte olan itimat ve inançlarını gösterir. Çalışanların örgüte yönelik inanç ve itimatları arttıkça çalışanların örgüte olan güvenleri de üst düzeyde olacaktır.

2.1.1.4.1.2.Bromiley ve Cummings Modeli

Örgütsel güven ile ilgili bir diğer modelde Bromiley ve Cummings (1996) tarafından önerilmiştir. Bu modelde güven kavramı inanç boyutu ile açıklanmıştır. Diğer bir ifade ile inanç ile güven eş anlamlı olarak ele alınmıştır. Bu modelde örgütsel güven kavramını betimleyen üç temel boyut bulunmaktadır. Bu boyutlar sırası ile açık veya örtük bir anlaşmaya dayalı olarak ortaya çıkan sorumlulukları yerine getirmeye yönelik iyi niyetli bir gayretin ortaya çıkması, örgüt içindeki müzakerelerde dürüstlük / doğruluk ve müzakere edilen taraftan yüksek bir fayda elde etme olanağı olsa da bunu kullanmamak. Bu perspektiften ele alındığında örgütsel güven bir kurumsal yapı içinde yer alan iş görenlerin samimi ve içten davranması, her türlü iletişim faaliyetinde kesin doğruluk ve dürüstlük ile fırsatçılıktan uzak durmak olarak ele alınabilir. Bu çerçevede güven aşıl原因 davranış örüntüleri doğru sözlü ve sözünde sadık olmak, davranış ile söz arasında uyumluluk, karşı tarafın eksiklerini suistimal etmemektir.

2.1.1.4.1.3.Shockley- Zalabak Ellis ve Winograd Modeli

Shockley-Zalabak vd., (2000) örgütsel güven ile ilgili farklı bir model önermiştir. Güvenilir bir örgüt yapısının inşasına yönelik olarak somut öneriler geliştiren yazarlar için örgütsel güven iş görenlerin çalışma sürecine yönelik tüm değişkenlerle ilgili pozitif beklentileri ve tutumları olarak tanımlanmıştır. Shockley-

Zalabak, vd., (2000) modeli aslında Mishra (1996) tarafından önerilen model ile de benzerlik göstermektedir. Mishra (1996) modelinde yer alan dört boyuta beşinci bir boyut olarak özdeşleşme boyutunu eklemişlerdir. Özdeşleşme en basit anlamda örgüt çalışanlarının örgütün amaç, ideal, süreç boyutlarına tam bir sadakat ile benimsemesi ve bu unsurları kendilerine bir inanç olarak benimsemelerini ifade etmektedir. İş görenler örgütün hedeflerini kendi şahsi hedefleri haline getirdiklerinde örgütün felsefesi ve varlık nedeni ile tam bir özdeşleşme meydana gelmektedir. Bu sayede çalışanlar örgütü kendi kurumu olarak benimseyecek ve fedakarlıktan kaçınmayacaktır. Güven ile ilgili modellerin genel yapıları incelendiğinde bazı kavramların oldukça açık bir şekilde ön plana çıktığı görülmektedir. Bu kavramlar içinde iletişim, inanç, pozitif beklenti, ilgi ön sıralarda gelmektedir. Bu özellikleri yöneticiler tarafından sergilenmesi ve günlük rutinin bir parçası olması kuşkusuz örgütün geleceğini de pozitif bir şekilde etkileyebilir.

Güven kavramı hizmet sektörünün en önemli ve hayati kuruluşları içinde yer alan eğitim kurumları içinde oldukça değerlidir. Eğitim kurumları duyuşsal özelliklerin yoğun olduğu kurumlar olarak nitelenebilir. Ana unsuru insan yetiştirmek olan eğitim kurumlarının esas unsuru insandır. Bu nedenden dolayı insan yetiştiren kurumlarda görev yapan iş görenlerin kurumsal aidiyet ve bağlılık duyguları örgütsel hedefleri için önem teşkil ettiği söylenebilir. Güven aynı zamanda hizmet alan grup içinde önemlidir. Bir eğitim kurumundan hizmet alan bireylerin o kuruma yönelik bağlılıkları, inançları ve aldıkları hizmetten duydukları memnuniyet örgütün gelecek vizyonuna ışık tutan, hizmet süreçlerinin etkinleştirilmesine katkı sunan çok önemli bir veri kaynağıdır. Bu perspektif içinde ele alındığında toplumların GSMH etkileyen ve katma değer yaratan bir sektör olması açısından yüksek öğretime güven önemli bir yapı olarak ortaya çıkmaktadır. Yükseköğretimden hizmet alan öğrencilerin aldıkları hizmetten memnuniyetleri, bu hizmetin niteliğine ilişkin kanaatleri onların kuruma duydukları güvenin önemli bir yansıması olarak ele alınabilir.

2.1.2. Yüksek Öğretime Güven

Eğitim kurumlarından hizmet alan bireylerin bu eğitim kurumlarına duydukları güven siyasi veya kamusal güvenin bir uzantısı olarak ele alınmaktadır (Deniz ve Erdener, 2023). Kamusal eğitim devlet tarafından yurttaşlara sunulan bir hizmet

olmasından dolayı tüm yurttaşların istifadesine açıktır. Bir diğer ifade ile eğitim kamusal bir hizmet olmasından dolayı eğitime duyulan güven aynı zamanda siyasi güven başlığı altında incelenebilir.

Yüksek öğretim her ne kadar zorunlu olmasa da bir ülkenin GSMH, GSYİH gibi değerlerini arttıran, rekabet gücü sağlayan ve katma değer üreten çok önemli bir eğitim kademesidir (Kocabaş ve Alpaydın, 2018; Şener ve Eleveli, 2017). Yükseköğretim aynı zamanda bir ülke için stratejik öneme sahip iş kollarının geliştirilmesi ve yetiştirilmesi bağlamında da önemli bir yer tutmaktadır (Kirwan, 2007). Tıp alanında çalışan hekimler, öğretmenler, mühendisler vb. gibi meslek erbabının yetiştiği kurumlar olan yükseköğretim kurumları hem ülkenin kültürel gelişmişlik düzeyine hem de bilim ve teknoloji alanında ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücünü yetiştirmekle sorumlu durumdadır. Böyle bir görevi üstlenen üniversitelerin sundukları eğitim imkanlarından ve hizmetlerden istifade eden öğrencilerin ne derecede memnun oldukları ve eğitim gördükleri kuruma olan güven düzeyleri önemli bir değişken olarak ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin güven düzeyinin yüksek olması yüksek öğretim kurumunun öğrencinin gelişimine olan etkisini göstermesi açısından değer taşımaktadır. Bu bağlamda yüksek öğretimde güveni oluşturan bazı yapılara değinilmesi konunun kapsamlı bir şekilde incelenmesi için zaruridir.

2.1.2.1. Yükseköğretimde Güven Boyutları

Yüksek öğretime güven incelenirken belli başlı bazı değişkenlere bakmak etkili sonuçlar üretmesi açısından önem taşımaktadır. Temel ve orta öğretim kurumlarından farklı bir yönetim ve kadro sistemi olan yüksek öğretim kurumlarında güven konu incelendiğinde farklı değişkenlerin incelenmesi gerekli olmaktadır. Örneğin yüksek öğretim kurumları harcamalarında her ne kadar merkezi bütçeye bağlı olsa da (özellikle Türkiye ve Kıta Avrupası) harcamaları ile ilgili şeffaf ve hesap verebilir olmaları gerekmektedir. Kamusal kaynakların nerelere ve ne düzeyde harcandığının kuruş kuruş hesabının verilmesi maddi veya ekonomik anlamda güveni inşa eden bir boyuttur. Yine sunulan imkanların tüm öğrencilere ayırım yapılmadan sunulması güvenin bir diğer farklı boyutudur. Bu başlık altında şeffaflık ve hesap verilebilirlik, adalet ve eşitlik, destekleyici çevre ve eğitim kalitesi gibi değişkenler incelenmiştir.

2.1.2.1.1. Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik

Lingenfelter (2003) hesap verilebilirlik ile ilgili çalışmasında hesap verilebilirlik kavramını kimin kime karşı, nasıl ve ne kadar bir sıklıkla ve ne zaman soruları bağlamında yapılan bir işlem olarak ele alınması gerektiğine vurgu yapar. Hesap verme kavramı üzerinde çalışan Gedikoğlu (2012) hesap verilebilirlik kavramını siyasal, yönetsel ve yasal hesap verilebilirlik olarak üç başlık altında incelemiştir. Siyasal hesap verilebilirlik seçenlere hesap verme konumunda olan seçilmişler ile ilgilidir. Yönetsel hesap verilebilirlik belirli bir kurumda yönetim görevini icra edenlerin yönetim işlerinde yasalara ve mevzuata uygun davranıp davranmadıkları ile ilgili bir hesap verme türüdür. Yasal hesap verilebilirlik ise yargı organlarını da içermek üzere tüm devlet kurumlarının yargı önünde yaptıkları iş ve işlemlerden dolayı hesap vermelerini belirtmektedir.

Gedikoğlu (2012) yükseköğretimde hesap verilebilirlik ile ilgili belli başlı kriterlerin önemini vurgulamıştır. Buna göre yüksek öğretimde kurulacak bir hesap verilebilirlik sistemi öncelikle performans odaklı, ölçülebilir, kamuoyuna açık yani şeffaf, kurumsal kapasiteyi geliştiren bir özelliğe sahip olmalıdır. Yine hesap verilebilirlik kriterleri içinde lisans ve lisansüstü mezun sayıları, yabancı öğrenci sayısı, yatay dikey geçiş nispetleri, mezunların istihdam ve iş bulma oranları önemli kriterler içinde yer almaktadır.

Yüksek öğretim kurumları kendilerine ayrılan ödenekleri en verimli ve yüksek düzeyde değer üretebilecek alanlara kaydırmalı ve yaptıkları bu harcamaları şeffaf bir şekilde toplumla paylaşmalıdır. Şeffaflık ile hesap verilebilirlik bu açıdan birbiri ile yakın kavramlardır. Baraz (2007) şeffaflık ilkesini kurumun yapmış olduğu tüm iş ve işlemlerle ilgili doküman ve sonuçları doğru bir şekilde kamuoyuna aktarması olarak tanımlamaktadır.

2.1.2.1.2. Adalet ve Eşitlik

Yükseköğretimde adalet ve eşitlik, diğer örgütlerde de olduğu gibi kurumdan hizmet alanların veya yüksek öğretimde öğrencilerin, akademik personelin ve diğer paydaşların eğitim süreçlerine ve fırsatlarına erişimde adalet ve eşitliğin veya hakkaniyetin gözetilmesi anlamında kullanılmaktadır (Gedikoğlu, 2012). Adalet ve eşitlik sadece yükseköğretimdeki maddi kaynakların kullanımında tam bir

hakkaniyetin gözetilmesi değil aynı zamanda öğrencilerin ve diğer paydaşlarında üniversite tarafından sunulan her hizmete tam ve eksiksiz ulaşabilmesini de garanti altına alan bir ilkedir.

Yükseköğretimde eşitlik ve adalet kavramı ilk olarak fırsat eşitliği olarak ortaya çıkmaktadır. Yükseköğretim talebinde bulunan her öğrenciye kendi kapasitesi ve yeterliliği kapsamında devam etme imkanlarının sağlanması, maddi destek sunulması, barınma ve yemek imkanları bu kategoride yer almaktadır. Diğer taraftan okuldaki öğretim ortamlarından yararlanmak, kütüphane, yabancı dil olanakları gibi sunulan fırsatların tüm öğrencilere ulaştırılması da yine bu başlık altında düşünülebilir. Öğrencilerine eksiksiz sağlık hizmeti, spor, yurt, kaliteli öğretim ve yemek imkanları sunan bir üniversitenin adalet ve eşitlik noktasında önemli bir işgal ettiği ifade edilebilir.

Yine bu başlık altında dezavantajlı grupları da dikkate almak gerekmektedir. Üniversiteler sundukları imkanları engelsiz olarak sunabilmelidir. Bu noktada özel öğrenciler için öğrenme ünitelerinin olması, sesli kitap sistemlerinin etkin hale getirilmesi, servis ve yurt olanaklarının engelsiz bir konuma getirilmesi de yine adalet ve eşitlik başlığı altında düşünülebilir. Böyle imkanlar sunan okullarda öğrencilerin okula bağlılığı, sadakat ve aidiyet duygusunun yüksek olacağı ve bu durumun beraberinde güven ve iyi oluş gibi yapıları oluşturacağı söylenebilir.

2.1.2.1.3. Destekleyici Çevre

Yükseköğretimde güveni temin eden bir başka değişken de destekleyici çevredir. Destekleyici çevre üniversiteden hizmet alan öğrencilerin akademik, sosyal, kültürel ve duyuşsal açıdan gelişmeleri için kurum tarafından sunulan olanakların tamamı olarak ifade edilebilir (Owusu-Agyeman, 2021). Astin (1993) yükseköğretimde destekleyici çevrenin öğrencilerin akademik gelişimlerinde önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Yükseköğretimde öğrenci başarısının artırılmasında etkili olan değişkenler içinde kütüphaneler ve mentorluk hizmetlerinin yanında öğrenciyi sunulan destek hizmetlerinin de başarı açısından önemli bir yeri vardır (Kuh vd., 2005).

Yükseköğretim kurumlarının öğrenci güvenliği, engelsiz kampüs uygulamaları, iş olanakları, konforlu çalışma alanları, psikolojik danışmanlık ve

rehberlik hizmetleri, kütüphaneler, mentörlük hizmetleri, öğrenci koçluğu, kültür ve sanat faaliyetleri gibi alanlarda öğrencileri çok yönlü geliştirme fırsatları sunması öğrencilerin kuruma olan güvenlerini arttırabilir ve onların psikolojik iyi oluşlarına da katkı sunabilir.

2.1.2.1.4. Eğitim Kalitesi

Yükseköğretimde güvenin en önemli göstergeleri içinde yükseköğretim kurumlarının tercih edilebilirliğidir. Bir diğer ifade ile yükseköğretim kurumu ne kadar fazla kişi tarafından tercih ediliyorsa o derecede güçlü ve güvenilir bir eğitim kurumu olduğunu gösterir. Hazelkorn (2015) yükseköğretim düzeyindeki kurumların üst sıralarda yer almasının en önemli nedenleri içinde öğretim kalitesinin önemine vurgu yapmaktadır. Altbach, Reisberg ve Rumbley (2009) yükseköğretimde öğretim kalitesinin yanında değerlendirme sistemlerinin ve öğrenciye zamanında verilen geri bildirimin üzerinde durur. Etkili dönüt mekanizmalarının nitelikli eğitimde oynadığı role değinen yazarlar okullarda etkili bir öğretim mekanizmasının kurulmasının kurumsal gelişim açısından değerini vurgulamaktadır.

Son dönemlerde özellikle pandemi zamanında yükseköğretimde uzaktan eğitim uygulamalarının oldukça yoğun olduğu gözlemlenmiştir (Paudel, 2021). Bu uygulamalar içinde verimli olanlar olduğu gibi süreç içinde istenilen etkiyi bırakamayan uygulamalarda olduğu söylenebilir. Dersi tek düze bir şekilde anlatmak, örnek olaylardan uzak ve düz anlatımı kullanmak ekran başındaki öğrenciyi pasif halde tutmak gibi faktörlerin bu süreçte uygulamaların etkisini düşürdüğü söylenebilir. Aynı durumun yüz yüze eğitimde de olduğu gözlenebilir. Derslerin daha fazla öğrenci merkezli işlenmesi, kazanımların açıkça vurgulanması ve örnek olayların kapsamlı bir analizine dayalı bir eğitim sürecinin yükseköğretimde daha nitelikli bir öğretim ortamının oluşmasına katkı sağlayacağı ifade edilebilir. Nitekim Can (2021) tarafından yapılan bir araştırmada öğrencilerin kaliteye yönelik beklentilerinin bu paralelde yer aldığı görülmektedir.

Yukarıda verilen değişkenlerin tamamı aynı zamanda öğrencilerin kurumsal güvenlerini etkilemekte ve onların okudukları yükseköğretim kurumuna da aidiyetlerini belirlemektedir. Bu değişkenler öğrencileri güven açısından yeterli bir düzeye çıkarırken aynı zamanda onların psikolojik anlamda iyi oluşlarına da katkı

sunabileceği ileri sürülebilir. İnsanların çevresel koşullardan tam anlamı ile memnuniyet duyması, sürekli destek sağlanması, günlük yaşam konforunun belirli bir düzeyde olması kurumsal güvenin yanında iyi oluş üzerinde de etkili bir değişken olarak ele alınabilir.

2.1.3. İyi Oluş Kavramı

İnsan doğası gereği topluluk halinde yaşayan bir varlıktır. İnsanlığın ilk tarihlerinden itibaren bu şekilde gelişen insan hayatı günümüzde de bu özelliğini güçlü bir şekilde sürdürmektedir. Toplu halde yaşayan insanın hayat ile münasebeti de farklı suretlerde gerçekleşmektedir. Ebeveyn, çalışan eş, yönetici gibi farklı kimliklerle hayatın akışında yer alan insan için hayatın özüne inmek veya hayattan zevk alabilmek en önemli bir psikoloji konusu olarak ortaya çıkmaktadır. Bir diğer ifade ile hayatın farklı alanlarında psikolojik olarak ayakta kalmak ve mutlu olmak hayatın en önemli gayesidir denilebilir. İşte bu noktada insanın hayattaki mutluluğu ve esenliği konusu gündeme geldiğinde bir kavram oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Bu kavram temelini hümanistik-pozitif psikolojiden alan iyi oluş kavramıdır.

İyi oluş en basit anlamda insanın yaşadığı hayattan tatmin olması veya genel bir esenlik hali olarak tanımlanabilir (Alparslan, Yastıoğlu, Taş ve Özmen, 2022). Bir diğer tanımda ise iyi oluş bireylerin, iş ve özel hayatlarından aldıkları haz, beden, ruh ve zihin sağlıklarının, kendilerine güvenlerinin, motivasyonlarının ve pozitif düşünme güçlerinin yüksek bir düzeyde olması olarak tanımlanır (DeNeve ve Cooper, 1998). Bu tanımlardan hareketle iyi oluş düzeyi yüksek bireylerin hayattan daha çok haz aldıkları, yaşamdan memnun oldukları ve hayatın her bir boyutunun hakkını veren bireyler oldukları ileri sürülebilir. Böyle bir anlayışın bireylerde gelişmesi için bireylerin yaşamda belli bir amaca sahip olmaları ve çevrelerinden destek almaları önemli bir değişken olarak ortaya çıkmaktadır (Guindon ve Cappeliez, 2010; Ryan ve Deci, 2000).

Lepore, Evans ve Schneider (1991) sosyal destek kavramını iyi oluş için anahtar bir kavram olarak ele almıştır. Bireyin içinde bulunduğu topluluğun veya grubun onayını alması, bu grubun dinamiklerine uyması, kendini bu grup yapısının bir parçası olarak görmesi ve sağlıklı ilişkiler oluşturması bireyin iyi oluş düzeyine katkı sunmaktadır. Buradan hareketle iyi oluş sürecinde sosyal çevrenin anahtar bir rol

oynadığı söylenebilir. Bireyin kendisine sunulan sosyal, kültürel, sportif ve farklı deneyimlerin de onun iyi oluş düzeyine katkı sunacağı ileri sürülebilir. İyi oluş kavramı özellikle pozitif psikoloji ve hümanistik psikolojinin önemli katkıları olan bir yapıdır. Bu bağlamda iyi oluş üzerine bazı teorik perspektiflerin incelenmesi kavramın daha iyi anlaşılmasına katkı sunabilir.

2.1.3.1 İyi Oluş Kavramına İlişkin Perspektifler

İyi oluş teorik bir yapı olarak irdelendiğinde iki farklı perspektif ile açıklandığı görülmektedir. Bu perspektiflerden birisi mutluluk kavramını merkezi bir yapı olarak ele alan öznel iyi oluş perspektifidir. Diğer perspektif ise Aristotelesçi bir kavram olan eudaimonya -mutluluk- perspektifini kullanan psikolojik iyi oluş perspektifidir. Psikolojik iyi oluş bireylerin hayatta karşılarına çıkan zorluklar ile baş edebilme becerisi olarak tanımlanmıştır (Deci ve Ryan, 2008). Bu bağlamdan hareketle iyi oluş kavramına ilişkin iki ana bakış açısı olduğu, bu bakış açılarından birincisinin öznel iyi oluş ve ikincisinin ise psikolojik iyi oluş olduğu görülmektedir.

2.1.3.1.1. Öznel İyi Oluş

İyi oluş ile ilgili ilk perspektif öznel iyi oluştur. Öznel iyi oluş en basit anlamda bireyin hayatı ile ilgili pozitif duyguların yoğunluğu ve negatif duyguların yokluğu olarak tanımlanabilir (Diener, 1994). Öznel iyi oluş bir psikolojik yapı olarak iki ayrı bileşenden oluşmaktadır. Bu bileşenlerin birincisi duygusal boyut adını alırken diğeri bilişsel boyut olarak adlandırılır. Duygusal bileşen yapısı olumlu ve olumsuz duygulanım durumlarından oluşurken bilişsel bileşen bireyin yaşamdan aldığı doyumdur (Diener ve Larsen, 1993). Duygusal yapı içinde yer alan olumlu duygulanım durumları sevinç, alaka, Kadıngınlık, dikkat ve uyanıklık olarak ortaya çıkmaktadır. Tam tersine olumsuz duygulanım ise korku, öfke, keder, nefret gibi duygulardan oluşmaktadır (Ben-Zur, 2003). Diener (1984) öznel iyi oluşu bireye özel ve birey için özel bir durum olarak ele almaktadır. Bir diğer ifade ile öznel iyi oluş bireyin deneyimlerinde saklıdır. Öznel iyi oluşun doyum alanları ise iş ve aile hayatında ortaya çıkabilir.

Öznel iyi oluş iş ve aile hayatındaki deneyimlerin içinde gizilidir diye bir önerme çok da yanlış olmayacaktır. İnsanın mutluluğunun bağlı olduğu en önemli

değişkenler içinde aile ve iş hayatının geldiği ileri sürülebilir. Bu açıdan bakıldığında mutluluğun bir diğer ismi de öznel iyi oluş olarak verilmektedir (Yaldız ve Kılınç, 2021). Bununla beraber Diener, Suh ve Oishi (1997) öznel iyi oluşu bir psikolojik yapı olarak insanın ruhsal esenlik durumu veya zihinsel sağlığı ile ilgili bir değişken olarak betimlemenin çok doğru olmadığını vurgulamışlardır. Bir başka deyişle öznel iyi oluş durumuna bakılarak bireylerin zihin sağlığı ile ilgili değerlendirmelerde bulunmak çok isabetli sonuçlar sunmayabilir. Öznel iyi oluş durumu hayatın akışı içinde farklı değişkenlerin etkileşimleri ile ortaya çıkan bir yapıdır. Yapılan çalışmalarda öznel iyi oluş ile farklı değişkenler arasında belirli ilişkiler tespit edilmiştir.

Bu değişkenler içinde yaş ilk sırada gelmektedir. Genel olarak toplumsal hayatta bireylerin yaşları ilerledikçe iyi oluş düzeylerinin düştüğüne ilişkin bir yargı bulunmaktadır. Yaşlı insanların ölümle yüzleşmelerinden dolayı iyi oluştan çok kedere daha yakın olduklarını ifade eden bu düşüncenin artık geçerli olmadığı söylenebilir (Costa, McCrae ve Zonderman, 1987). Ryff (1989) iyi oluş düzeyinin yaş ile bağlantısını inceleyen çalışmaların bazılarında iyi oluşun yaş ile beraber arttığı bazılarında ise belli bir yaş düzeyinden sonra düşmediği tespit edilmiştir. Yine bazı araştırmaların sonuçlarına göre ergenlik ve ileri yaş düzeyindeki bireylerin iyi oluş düzeylerinin orta yaş aralığındaki bireylerden daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Blanchflower ve Oswald, 2007).

Öznel iyi oluş ile cinsiyet arasındaki ilişkilere bakıldığında yurtdışında erkek ve kadınların iyi oluş düzeylerinin birbirine yakın olduğu rapor edilmiştir (Myers ve Diener, 1995). Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan kapsamlı bir araştırmada da erkek ve kadın öğrencilerin erkek ve kadın öğrencilerin yaşam doyumu açısından birbirleri ile yakın düzeyde oldukları bulunmuştur (Diener ve Diener, 1995). Graham ve Chattopadhyay (2013), 160 ülkeden gelen verileri inceledikleri çalışmada kadın katılımcıların -eğitim, gelir ve yaş açısından mukayese edilmiştir- erkeklerden daha yüksek bir iyi oluş düzeyi gösterdikleri bulunmuştur. Bu araştırmada yoksul ülkelerin bildirdikleri iyi oluş düzeylerinin daha düşük olduğu da görülmüştür. Öznel iyi oluş sürecinde etkili olan bir diğer değişkenin de gen olduğu ileri sürülmüştür. Bu konuda yapılan klasik bir çalışma Lykken ve Tellegen (1996) tarafından yapılmıştır. Lykken ve Tellegen (1996) tek ve çift yumurta iKadınleri üzerinde yaptığı çalışmada yaşam memnuniyeti açısından genlerin önemli bir rol oynadığı sonucuna varmıştır.

Öznel iyi oluş üzerinde etkili olan bir diğer değişken de ekonomidir. Diener ve Diener (1996) kişilerin sahip oldukları ekonomik olanakların yaş ve cinsiyet ile mukayese edildiğinde öznel iyi oluş ile daha fazla ilişkili olduğunu belirtmektedir. Bir diğer ifade ile öznel iyi oluşu yordamada sosyo ekonomik faktörler güçlü bir yordayıcıdır. Bununla beraber Myers ve Diener (1995) gelir düzeyi ile öznel iyi oluş arasında orta düzeyde bir ilişki olduğunu ifade etmektedir. Öznel iyi oluş ile ilgili farklı değişkenlerde vardır. Örneğin evlilik, kişilik özellikleri ve din gibi değişkenlerin öznel iyi oluş ile belli bir düzeyde ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Diener vd., 2000; Myers ve Diener, 1995).

Öznel iyi oluşun bireylerin yaşam içindeki etkileşimleri ile gelişen bir özellik olduğu söylenebilir. Örnek vermek gerekirse, bireyin arkadaş ortamında yaşadığı olumlu veya olumsuz etkileşimler onun iyi oluş düzeyine etki edebilir. Yine okul yaşamında karşılaştığı pozitif yaşantılar veya bireyin olumlu olarak algıladığı bir kısım yaşantılar bireyin öznel iyi oluşunu geliştirebilirken tam tersine olumsuz yaşantılar onun yaşam memnuniyetini düşürüp, hayatta zevk alam oranını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu bağlam içinde öznel iyi oluşun bireyin yaşam amaçları, hedefleri ile doğrudan doğruya ilişkili olduğu ileri sürülebilir. Bir öğrencinin okulda aldığı matematik kursu onun başarısını artmasına neden olurken bu durum aynı zamanda onun iyi oluşuna da pozitif yönlü bir katkı sunabilir.

2.1.3.1.2. Psikolojik İyi Oluş

Psikolojik iyi oluş kavramı ilk olarak Bradburn (1969) tarafından literatüre kazandırılmıştır. Bradburn (1969) bu çalışmasında iyi oluş kavramının teorik temeli olarak Antik Yunan düşüncesinden ve özellikle Aristoteles'in "Eudaimonya" kavramından yararlanmıştır. Öznel iyi oluş kavramında olduğu gibi psikolojik iyi oluşta bireyin genel esenlik halini ilk sıraya alan bir kavramsal yapıdır. Psikolojik iyi oluş öznel iyi oluştan daha genel bir kavram olup öznel iyi oluşu yordayan güçlü bir yapı olarak ortaya çıkmaktadır (Joshnloo, 2019). Bradburn (1969) erken dönem psikolojik iyi oluş araştırmalarında önde gelen bir araştırmacı olarak psikolojik iyi oluş sürecinde bireyin hayatında etki yaratan sosyal değişimlerin nasıl bir rol oynadığı üzerinde de durmuştur. Bireyin eğitim veya sosyo-ekonomik düzeyindeki değişimlerin yanında şehir yaşamının getirdiği zorlukların psikolojik iyi oluş üzerinde nasıl etkiler

yaptığı ve bu etkilerin zaman içindeki değişimi gelecek kuşak psikolojik iyi oluş araştırmalarına da yol göstermiştir denilebilir.

Bradburn (1969) psikolojik iyi oluş üzerine yaptığı araştırmalar her ne kadar çığır açıcı olsa da ortaya koyduğu perspektif zaman içinde geliştirilmiştir. Bu perspektifi geliştirenler içinde Carol D. Ryff önemli bir yer tutmaktadır. Ryff (1989) psikolojik iyi oluşu kavramsallaştırmak ve daha geniş bir perspektiften açıklayabilmek için kişilik ve gelişim psikolojisine dayanarak yeni bir yaklaşım ortaya atmıştır. Bu teorik perspektif içinde Jung, Bühler, Ericson, Rogers, Allport, Maslow ve Jahoda gibi önde gelen klinik ve gelişim psikologlarının görüşlerinin önemli bir entelektüel zemin oluşturduğu söylenebilir.

Ryff ve Keyes (1995) psikolojik iyi oluşu bireyin çevresi ile kurduğu ilişkinin niteliği, yaşamının gayesini ve potansiyelinin farkındalığını içeren bir yapı olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda öznel iyi oluştan en büyük farkının öznel iyi oluşun hazcı psikolojik iyi oluşun ise fonksiyonalist bir perspektife sahip olmasıdır (Diener, 2000). Öznel iyi oluş bireyin mutluluk, yaşamdan aldığı tatmin ve yaşam memnuniyetini içerirken psikolojik iyi oluş kişinin kendini gerçekleştirme ve potansiyeli en üst düzeyde kullanmasına odaklanır.

Ryff (1989) psikolojik iyi oluş için altıncı boyut olarak kendini kabul özelliğini eklemiştir. Kendini kabul aslında kendini gerçekleştirme kavramı ile yakından ilişkili bir kavram olduğu söylenebilir. Bu özellik aynı zamanda duygusal denge hali ile de yakından ilgilidir. Eğer bir birey güçlü ve zayıf yönlerini biliyorsa hayattaki beklentileri de bu özelliklerine göre olacaktır. Eğer bir hedefe ulaşmak istiyorsa ve nitelikleri zayıfsa bunları geliştirmeye çalışarak bu hedef ulaşmak için aktif bir çaba gösterebilir.

İyi oluş ile ilgili Ryff (1989) ile farklı bir düşünce ortaya koyan bir diğer psikolog Edward Francis Diener'dir. Diener vd., (2009) için iyi oluş özelliğini psikolojik veya öznel olarak ikiye ayıran bir kavramsallaştırmaya karşındır. Diener vd. (2009) iyi oluşu psikolojik sağlık özelliğinin bir parçası olarak ele almanın daha önemli olduğunu vurgular. Bir kişinin psikolojik sağlığının en önemli belirleyicisi yüksek yaşam kalitesi ve iyi oluşur. Öte yandan psikolojik sağlık aynı zamanda yaşamdan güçlü bir tatmin sağlamayı, hayata anlam katmayı, bireyi geliştirecek faaliyetlere katılıma yönelik isteği, bir yaşam amacına kendini adanma gibi özellikleri

de içermektedir. Buradan hareketle Diener vd (2009) için iyi oluş bireyin yaşamın her sürecinden doyasıya bir tatmin duygusu duyması ve bu tatmin duygusu ile kendini olabildiğince rahat ve huzurlu hissetmesi anlamına geldiği söylenebilir. Böyle bir yaşam bireyin hayatının hemen hemen her alanında kendini gösterebilir. Aile hayatında, eş ilişkisinde kendini göstereceği gibi bir öğrencinin okul ortamında yaşadığı bilişsel ve duyuşsal etkileşimlerde bu duyguya katkı sunabilir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu başlığı altında yükseköğretime güven ve iyi oluş ile ilgili yurt dışında ve yurt içinde yapılmış bazı çalışmalara değinilmiştir.

2.2.1. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Vidovich ve Currie (2010) yaptıkları çalışmada Avusturalya’da yükseköğretimde değişen yönetim politikalarını incelemek için güven kavramını bir teorik perspektif olarak kullanmışlardır. Araştırmada ulusal yönetim protokollerinin yükseköğretim alanında bir güvensizlik kültürü oluşturup bu kültüre katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte güven-güvensizlik ilişkilerinin dinamiklerinin karmaşık olduğu araştırmada vurgulanmıştır.

Bormann ve Thies (2019) yükseköğretimde özellikle lisans düzeyinde ortaya çıkan zorlukların üzerinde durmuştur. Bu bağlamda araştırmanın temel amacı alışılmış güvene yönelik bir çerçeve sunmayı ve test etmeyi ve böylece yüksek öğretime geçiş araştırmalarına yeni bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır. Çalışma habitus kavramı bağlamında güven problemini incelediğinden Bourdieu’nun habitus ile ilgili teorik perspektifini kullanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, alışılmış güven, yüksek öğretime geçiş sırasında öğrencilerin bireysel eğitim geçmişi ile performans arasında önemli bir bağlantı olarak düşünülebilir.

Valima ve Yjioki (2008) editörlüğünde yayınlanan Yüksek Öğretimde Kültürel Perspektifler başlıklı eserde yayınlanan Tierney (2008) tarafından yazılan “Yüksek Öğretimde Güven ve Örgütsel Kültür” adlı çalışma yüksek öğretimde örgüt kültürünü ve güveni bir arada inceleyen bir çalışmadır. Araştırmada kültür kavramı bir örgüt içinde yaratılan, şekillendirilen ve sürdürülen normlar, değerler ve ideolojiler

çerçevesinde tanımlanmıştır. Tierney (2008) bu yaklaşımdan hareketle organizasyonda kültürü bir yapı olarak incelerken çalışanların birbirleri ile olan etkileşimine ve bu etkileşim sürecinde güven mekanizmasının nasıl işlediğine odaklanmıştır.

Lewicka (2022) yaptığı çalışmada güven kavramını öğrencilerin bakış açısı doğrultusunda ele almıştır. Çalışmanın amacı öğrenci-üniversite ilişkilerinde güveni inşa eden aşamaları ve mekanizmaları, güven ihlalinin nedenlerini ve güveni yeniden tesis eden uygulamaları belirlemektir. Araştırma güveni ortadan kaldıran unsurların neler olduğunu ortaya koymuş ve bu problemle ilgili bir perspektif önermiştir.

Siefkes (2017) yapılan doktora tez çalışması Güvenin Krizi veya Krizde Güven: Yüksek Öğretimde İç Paydaşların Güvenini İnceleme başlığını taşımaktadır. Yazar Amerikan kolejlerinin ve üniversitelerinin kriz yönetimi çabalarına ilişkin iç paydaş algılarını etkiledikleri için örgütsel imaj ve itibar; güven ve kriz yönetimini çevreleyen literatüre katkıda bulunmayı hedeflemiştir. Yazar, örgütsel krizleri etkin bir şekilde yönetmek için eğitim kurumlarında iç paydaşların güven algılarını araştırmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, kolej ve üniversite iç paydaşları arasında, öğrencilerin krizi etkili bir şekilde yönetmek için eğitim kurumlarına öğretim üyeleri ve personelden daha fazla güven bildirmişlerdir.

Tudor (2021) Yüksek öğretimde güven ve iletişim başlığını taşıyan doktora çalışmasında liderliğin yükseköğretim kurumlarında güvenin kurumu nasıl biçimlendirdiğini incelemiştir. Tudor (2021) güveni kriz ve zor zamanlarda dikkat edilmesi gereken anahtar bir faktör olarak tanımlamıştır. Araştırmanın bulgularına göre, iletişim sürecinden duyulan memnuniyetin güven için bir temel olduğunu, ancak varsayımsal bir güvensizliğin varlığının iletişimden memnuniyeti benzersiz şekilde zorlaştırabileceğini ortaya koymaktadır. Liderlerin yetkinlik, iyilikseverlik ve dürüstlük algılarını oluşturmak için şeffaf, çift yönlü ve empati ile paylaşılan değerler ve amaçları ileten iletişimin zorunluluğu çalışmanın bir sonucudur. Ancak, yükseköğretim kurumlarının merkezi olmayan ve gevşek yapıları doğası, iletişim zorlukları sunmaktadır. Bulgular, bu iki grubun yükseköğretimin yönlendirici değerleri ve amacı hakkında anlam paylaşmak için iletişimi kullanmaları gerektiğini göstermektedir.

Meyer (2024) “Örgütsel Güveni Keşfetmek: Yüksek Öğretimde Örgütsel Değişim Sonrası ve Sürecinde Çalışanların Deneyimleri” başlıklı doktora tezinde nitel bir metodoloji kullanarak bir yükseköğretim kurumunda meydana gelen kurumsal değişim süreci ve sonrasında çalışanların deneyimlerini incelemiştir. Çalışmanın sonuçları örgütsel güveni hem bir karar süreci hem de evrimsel bir şekilde geliştiğini ortaya koymuştur. Aynı zamanda yükseköğretimde görev alacak yöneticilerin liderlik özelliklerinin de önemli bir değişken olduğu ortaya konulmuştur.

Douwes vd., (2023) yaptıkları çalışmada yükseköğretimde öğrencilerin eğitimcileri algılayış tarzlarının öğrencilerin iyi oluş düzeylerinin gelişiminde nasıl rol oynadığını araştırmıştır. Hollanda’da bir yükseköğretim kurumunda öğrenim gören 27 öğrenci ile yapılan çalışmada yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrenciler iyi oluşu, öğrenimlerine yönelik çabalar ile öğrenim dışı yaşam arasındaki etkileşimde bir denge olarak algılamışlardır.

Caldorone ve Fosnacht (2023) yaptıkları çalışmada pandemi döneminde yüksek öğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin kurumlarına yönelik güven düzeylerini incelemişlerdir. Araştırmanın sonuçlarına göre pandemi öncesi ve sonrası yüksek öğretime güven algısında anlamsız bir değişim belirlenmiştir. Bununla beraber veri toplanan öğrenci kitlesinin alt gruplarında güven düzeyi farklılık göstermektedir.

Brady ve Kent (2022) *Fifty Years of Declining Confidence ve Increasing Polarization in Trust in American Institutions* başlıklı ayrıntılı çalışmalarında son elli yılda Amerika Birleşik Devletlerinde kamusal kurumlara olan güvenin azaldığını belirtmiştir. Bu düşen güven düzeyinin yükseköğretimde kendini çok fazla gösterdiğini vurgulayan yazarlara göre yükseköğretimin bu düşüşten nasibini aldığını ve Amerikalılarda yükseköğretime yönelik inanç ve güvenin düştüğünü vurgulamıştır.

Guppy ve Davis (1999) *Understanding Canadians’ Declining Confidence in Public Education* başlıklı çalışmada milenyum öncesinde Kanada’da eğitime yönelik toplumsal güvenin nasıl geliştiğini ve durumunu incelemişlerdir. Genel olarak Kanada’da kamusal eğitime yönelik güvenin düştüğünü belirtmişlerdir.

Defeyter vd., (2021) pandemi sonrası dönemde Birleşik Krallıkta yükseköğretim öğrencilerinin kurumsal güven ve iyi oluş düzeylerini belirlemek için yaptıkları ve yapısal eşitlik modellemesi kullandıkları çalışmalarında 600 yükseköğretim öğrencisinden veri toplamışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre

öğrencilerin iyi oluş düzeyleri ile yükseköğretime olan güven düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki belirlenmiştir.

Ballmann vd., (2022) pandemi döneminde Alman ve Danimarkalı yükseköğretim öğrencileri ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin kurumsal güven düzeyleri ve iyi oluşu etkileyen bir unsur olan akademik yılgnlık kavramları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerde kurumsal güvenin -üniversite- düşük olduğu ve bu güven düzeyinin akademik yılgnlıkla ilişkili olduğunu göstermiştir.

2.2.2. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Özçelik (2018) tarafından yapılan yüksek lisans tez çalışmasında yabancı diller yüksek okulunda okuyan öğrencilerin yükseköğretimde hizmet kalitesi ve üniversiteye güven algıları incelenmiştir. Nicel araştırma metodolojisi ile yürütülen araştırmanın sonuçlarına göre öğrenciler üniversitenin yönetsel yapısı, akademik boyutu ve yönetime erişim noktasında orta üzeri, üniversitenin imajı, sunduğu akademik programlar boyutunda ise orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Yine demografik değişkenler ile kurumsal güven ile ilgili farklılık bulunmazken, kalite algısı ile güven algısı arasında orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

Özdoğan ve Tüzün (2007) yaptıkları çalışmada yükseköğretim öğrencilerinin öğrenim gördükleri kuruma yönelik güvenlerini incelemişlerdir. 354 katılımcı ile yapılan çalışmanın sonuçlarına göre yaş, gelir, sınıf ve cinsiyet değişkenleri bağlamında güven düzeylerinin farklılaştığı belirlenmiştir. Bekmezci, Çağlar ve Yüksel (2024) yaptıkları çalışmada yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerin güven, memnuniyet ve beklenti düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 259 kişilik bir çalışma grubu ile yürütülen araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteye duydukları güvenin onların memnuniyet algılarını yordadığı fakat beklentiye yordamadığı belirlenmiştir.

Deniz ve Erdener (2023) yaptıkları çalışmada yükseköğretime güven algısını belirlemek için bir ölçme aracı geliştirmişlerdir. Araştırma sürecinde veriler iki ayrı süreçte toplanmıştır. Çalışmaya toplamda 879 öğrenci katılmıştır. Yapılan analizler neticesinde yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretime güven algılarını belirlemek için kullanılabilecek 14 maddelik bir ölçek geliştirilmiştir.

Osmanoğlu ve Kaya (2013) yaptıkları çalışmada eğitim fakültesi öğrencilerinin yükseköğretime ilişkin memnuniyet düzeyleri ile öznel iyi oluşlarını belirli değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmaya toplam 177 sınıf öğretmenliği bölümü öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin orta düzeyde olduğu ve iyi oluşlarının demografik değişkenler bağlamında anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür.

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında araştırma sürecinde kullanılan yöntem betimlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ile analiz sürecine ilişkin açıklamalar bu başlık altında yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın amacı yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretime duydukları güven ile iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu amacı gerçekleştirebilmek için çalışmada yordayıcı korelasyonel desen tercih edilmiştir. Bu desen iki değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve ardından araştırmanın bağımsız değişkeninin bağımlı değişkendeki farklılığı görmeyi sağlayan çalışmalardır (Büyüköztürk, 2019). Araştırmada aynı zamanda katılımcıların cinsiyet, bölüm, vb. ile çalışmanın değişkenleri arasındaki etkileşimi görmek için nedensel karşılaştırma deseni de kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2024-2025 eğitim öğretim yılında Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın temel problemi yükseköğretime güven olduğu için yükseköğretim öğrenci grubu olarak eğitim fakültesindeki öğrenciler tercih edilmiştir. Araştırmaların daha ekonomik ve kolay bir şekilde yürütülebilmesi için bir örneklem üzerinde çalışmanın yürütülmesi tercih edilmektedir. Örneklem en basit bir tanım ile evrenin özelliklerini gösteren fakat evrenden alınan daha küçük bir gruptur. Bu grup üzerinden veri toplanır ve analizler bu grup üzerinde yapılarak evrene genellenmeye çalışılır (Büyüköztürk, 2019). Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu doğrultuda, öğrencilerin yükseköğretim deneyimi ve kurumsal yaşantıya ilişkin daha fazla gözleme sahip olmaları dikkate alınarak yalnızca 3. ve 4.

sınıf öğrencileri araştırmaya dahil edilmiş, 1. ve 2. sınıf öğrencileri kapsam dışında bırakılmıştır. Ayrıca farklı puan türleriyle öğrenci kabul eden bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin görüşlerine ulaşabilmek amacıyla Psikolojik Danışma ve Rehberlik, İngilizce Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümleri çalışma kapsamına alınmıştır. Veri toplama sürecinde ise bu ölçütleri karşılayan ve ulaşılabilen öğrenciler kolay ulaşılabilir durum örnekleme (Christensen, Johnson ve Turner, 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2021) yoluyla araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin cinsiyet ve bölümlerine ilişkin istatistikler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Örneklemi Oluşturan Öğrencilere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Cinsiyeti	f	%
Erkek	94	26.1
Kadın	266	73.9
Sınıf		
3.sınıf	142	39.4
4.sınıf	218	60.6
Lisans Bölüm		
PDR	99	27.5
İngilizce Öğretmenliği	77	21.4
Türkçe Öğretmenliği	76	21.1
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	108	30.0
Toplam	360	100

Araştırma sürecinde Necatibey Eğitim Fakültesinde bulunan lisans bölümlerinden Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR), İngilizce, Türkçe ve İlköğretim Matematik bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden veriler toplanmıştır. Bu bölümlerin seçilme nedeni farklı puan türleri ile yükseköğretime girmeleridir. PDR lisans bölümü eşit ağırlık, Matematik sayısal, Türkçe sözel ve İngilizce ise dil puanı ile öğrenci almaktadır. Yine araştırmaya lisans 3 ve 4. Sınıf öğrencileri dahil edilmiştir. Bunun nedeni öğrencilerin iki yıldır yükseköğretimde öğrenim görmeleri ve kurumun kültürüne olan hakimiyetleridir. İki ve üç yıldır yükseköğretim kurumunda öğrenim gören öğrenciler kurumun sunduğu imkanlar konusunda 1. ve 2. sınıf öğrencilerinden daha fazla deneyime sahip oldukları için bir seçim yapılmıştır. Örneklem alınan öğrencilerin yaş ortalaması $\bar{X}= 21.36$ ve $SS=1.15$ [Çarpıklık=.871; Basıklık=1.870] olarak belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma sürecinde temel olarak iki adet ölçek kullanılmıştır. Bu ölçeklerin yanında bir de demografik bilgi formu bulunmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçeklerden birincisi yükseköğretime güven ile ilgilidir. İkinci ölçek ise iyi oluş özelliğini ölçmektedir.

3.3.1. Yükseköğretime Güven Ölçeği

Deniz ve Erdener (2023) tarafından geliştirilen yükseköğretime güven ölçeği toplam on dört madde ve tek faktörlü yapıdan oluşmaktadır. Ölçeğin madde toplam korelasyon değerleri .506-.738 arasında değişmektedir. Yine ölçeğin faktör yükleri .568 ile .795 arasında değişmektedir. Ölçeğin DFA sonuçlarına göre uyum indeksleri ($\chi^2 = 209.66$, $df = 72$, $p < 0.001$) düzeyinde manidardır. NFI: .93, RMSEA: .061, SRMR: .041 ve CFI: .96 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen değerlerden hareketle ölçeğin tek faktörlü yapısı doğrulanmıştır. Ölçekten elde edilen puanların güvenirlik düzeyi ise Cronbach Alpha .91 olarak raporlanmıştır. Buradan hareketle Yükseköğretime Güven Ölçeği'nin veri toplamak için uygun bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte ölçeğin yeni bir örneklemede kullanılmasından dolayı faktör yapısına ilişkin doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. DFA uygulamasında JASP açık erişim paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılmasından dolayı [$N=163$; Çarpıklık: .174; Basıklık: .354] kestirim yöntemi olarak ML kullanılmıştır. Ölçek üzerinde iki modifikasyon yapılmıştır [M12-M13 / M4-M5]. Bu modifikasyonlar neticesinde [$\chi^2 = 132.182$; $sd:75$] olarak bulunmuş ve bu iki değer sonucunda 1,76 olarak tespit edilmiştir. Yine uyum indeksleri CFI:.92; TLI:.90 ve NNFI.90 olarak hesaplanmıştır. RMSEA: 0.068 ve SRMR:0.055 olarak bulunmuştur. Uyum indeksleri karşılaştırıldığında $\chi^2 / sd = 1,76$ mükemmel uyum, diğer uyum indeksleri ise kabul edilebilir uyum aralığında yer almaktadır (Kline, 2005; Munro, 2005; Schermelleh, Moosbrugger ve Müller, 2003; Schumaker ve Lomax, 1996). Ölçeği oluşturan maddelerin faktör yükleri .670 ile .327 arasında değişmektedir. Tüm faktör yükleri için [$p < .001$] düzeyinde anlamlı z puanları hesaplanmıştır. Ölçekten elde edilen puanların güvenirlik düzeyleri ise MacDonal ω .865 ve Cronbach α .878 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu değerler doğrultusunda ölçeğin tek boyutlu

yapısı doğrulanmış ve yapı geçerliliği ile güvenilirlik açısından yeterli olduğuna karar verilmiştir. Ölçeğin faktör yüklerine ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. YÖG Ölçeği DFA Faktör Yükleri ve Madde Toplam Korelasyon Değerleri

Maddeler	Faktör Yükü	Standart Hata	Z	Madde Toplam Korelasyon	p
M1	.439	.070	6.251	.446	<.001
M2	.594	.071	8.344	.573	<.001
M3	.610	.069	8.765	.592	<.001
M4	.519	.067	7.702	.573	<.001
M5	.327	.064	5.068	.408	<.001
M6	.471	.072	6.558	.475	<.001
M7	.425	.079	5.350	.396	<.001
M8	.528	.060	8.757	.590	<.001
M9	.578	.068	8.551	.594	<.001
M10	.565	.067	8.402	.582	<.001
M11	.511	.072	7.096	.514	<.001
M12	.626	.071	8.774	.638	<.001
M13	.540	.067	8.064	.601	<.001
M14	.670	.073	9.171	.633	<.001

Yükseköğretime Güven Ölçeğine ilişkin DFA sonuçlarından elde edilen faktör yükleri incelendiğinde değerlerin oldukça iyi bir durumda olduğu, hata düzeylerin düşük ve anlamlı oldukları görülmektedir. Z puan düzeylerinin de <.001 düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ölçekteki maddelerin güvenilirlik düzeyi ile ilgili bilgi veren Madde Toplam Korelasyon Değeri’nin ise >.30 olması istenmektedir (Zijlmans, Tijmstra, Van Der Ark ve Sijstma, 2018). Tablo 2 incelendiğinde madde güvenilirliklerinin >.30 olduğu anlaşılmaktadır.

3.3.2. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Yükseköğretim öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeylerini belirlemek için Diener vd (2009) tarafından geliştirilen ve Telef (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan Psikolojik İyi Oluş ölçeği kullanılmıştır. Telef (2013) tarafından yapılan çalışmada ölçeğin sekiz maddeli ve tek faktörlü yapısı doğrulanmıştır. DFA sonucunda RMSEA= 0.08, SRMR= 0.04, GFI= .96, NFI= .94, RFI= .92, CFI= .95 ve IFI= .95 olarak rapor edilmiştir. Yine ölçekten elde edilen puanların güvenirlik düzeyi için Cronbach α katsayısı hesaplanmış ve .80 olarak tespit edilmiştir. Ölçek başka bir örnekleme kullanıldığı için DFA yeniden yapılmıştır. DFA uygulamasında JASP açık erişim paket program kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım göstermesinden dolayı [N=163; Çarpıklık-1.213; Basıklık: 2.600] kestirim yöntemi olarak ML kullanılmıştır.¹ Ölçeğe yapılan DFA da toplan üç adet modifikasyon yapılmıştır [M1-M6 / M1-M7 /M4-M6] En son yapılan analiz sonucunda [χ^2 =35.093; sd:17] olarak bulunmuş ve bu iki değerin sonucu 2,06 olarak tespit edilmiştir. Uyum indekslerine bakıldığında CFI:.95, TLI: .93 ve NNFI: .93 olarak hesaplanmıştır. RMSEA=0.082 ve SRMR=0.047 bulunmuştur. Elde edilen bu değerlerde [χ^2 =35.093; sd:17] kabul edilebilir uyum, CFI mükemmel uyum, TLI ve NNFI ve RMSEA kabul edilebilir uyum ve SRMR mükemmel uyum göstermektedir (Kline, 2005; Munro, 2005; Schermelleh vd., 2003; Schumaker ve Lomax, 1996). Ölçekten elde edilen puanların güvenirlik düzeyleri ise MacDonald ω .753 ve Cronbach α .830. ölçeği oluşturan maddelerin faktör yükleri .903 ile .583 arasında değişmektedir. Tüm faktör yükleri için [$p<.001$] düzeyinde anlamlı z puanları hesaplanmıştır. Elde edilen bu değerlerden hareketle ölçeğin tek faktörlü yapısı doğrulanmış ve yapı geçerliliği açısından yeterli olduğu görülmüştür. DFA'dan elde edilen faktör yüklerine ilişkin bulgular Tablo 3'te sunulmuştur. Her iki ölçeğe ilişkin DFA yol analizi diyagramları EK3 ve EK4'te verilmiştir.

¹ Basıklık değerinin -3 ve +3 arasında normal olarak alınabileceğine ilişkin olarak Bknz: DeCarlo, L. T. (1997). On the meaning and use of kurtosis. *Psychological Methods*, 2(3), 292–307.

Tablo 3. PİO Ölçeği DFA Faktör Yükleri ve Madde Toplam Korelasyon Değerleri

Maddeler	Faktör Yükü	Standart Hata	Z	Madde Toplam Korelasyon	p
M1	.725	.101	7.146	.647	<.001
M2	.903	.086	10.492	.618	<.001
M3	.843	.086	9.817	.567	<.001
M4	.720	.105	6.884	.562	<.001
M5	.784	.088	8.872	.610	<.001
M6	.583	.105	5.536	.526	<.001
M7	.799	.144	5.532	.471	<.001
M8	.661	.072	9.137	.560	<.001

Tablo 3 incelendiğinde madde faktör yüklerinin .30 değerinden büyük olduğu görülmektedir. Hata miktarı açısından bazı maddelerin hata düzeyleri yüksek çıkmasına rağmen bu maddelerin madde toplam korelasyon değerleri ve z puanlarının anlamlı olmasından dolayı maddelerin ölçekte kalmasına karar verilmiştir. madde güvenirlik düzeylerini gösteren madde toplam korelasyon düzeyleri de >.30 olarak gerçekleşmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın yürütülebilmesi için Balıkesir Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun izni alınmıştır (EK1). Ayrıca araştırmanın yürütüleceği Necatibey Eğitim Fakültesi Dekanlığından da izin alınmıştır (EK2). Veri toplama sürecinde veri toplanacak bölümlerde ders veren öğretim üyeleri ile görüşülmüş ve derslerin aksamasına neden olmadan öğrenci gruplarına ölçekler verilmiştir. Veri toplamadan önce araştırmanın gönüllülük esasına dayalı olduğu ve verilerin tamamen saklı tutulacağı bilgisi verilmiştir. Ölçeklerin toplam cevaplama süresi yaklaşık olarak on dakikadır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin toplanmasından sonra ölçek formları gözden geçirilmiş ve doldurulmayan ölçek olup olmadığı kontrol edilmiştir. Daha sonra veriler bir Excel dosyasına işlenmiş ardından JASP açık erişim programında analiz için hazırlanmıştır. Toplam 360 kişiye ait veri seti üzerinde analiz yapılmıştır. Yükseköğretime Güven Ölçeği [YÖG] beşli likert tipinde bir ölçek olduğundan puan aralıkları Kesinlikle Katılmıyorum 1.00-1.80 Katılmıyorum 1.81-2.60 Kararsızım 2.61-3.40 Katılıyorum 3.41-4.20 Tamamen Katılıyorum 4.21-5.00 olarak belirlenmiştir. 3.40 üzeri puanlar olumlu ve 3.40 altındaki puanlar olumsuz olarak alınmıştır. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği 7'li likert tipinde bir ölçek olduğundan puan aralıkları şu şekilde belirlenmiştir: 1.00-1.85 Kesinlikle Katılmıyorum, 1.86-2.71 Katılmıyorum, 2.72-3.57 Biraz Katılmıyorum, 3.58-4.43 Kararsızım, 4.44-5.29 Biraz Katılıyorum, 5.30-6.15 Katılıyorum, 6.16-7.00 Kesinlikle Katılıyorum.² Analiz sürecinde kullanılan istatistikler şunlardır.

Tablo 4. Alt Problemlere İlişkin Kullanılan Analizler

Alt Problemler	Verilerin Analizi
1. Yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretime güven algı düzeyleri nedir?	Betimsel İstatistikler
2. Yükseköğretim öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeyleri nedir?	Betimsel İstatistikler
3. Yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretime güven düzeyleri; • Cinsiyet • Sınıf • Bölüm Değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?	Bağımsız Örneklem t-Testi Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)
4. Yükseköğretim öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeyleri; • Cinsiyet • Sınıf • Bölüm Değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?	Bağımsız Örneklem t-Testi Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)
5. Yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretime güven düzeyleri ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki düzeyi nedir?	Pearson Korelasyon Analizi
6. Yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretime güven düzeyleri onların iyi oluş düzeylerini yordar mı?	Basit Doğrusal Regresyon Analizi

² Puan aralıkları belirlenirken ölçekten alınabilecek en düşük puan (1) -ölçekten alınabilecek en yüksek puan (5 veya 7) / alınabilecek en yüksek puan (5 veya 7) formülü kullanılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu kısmında yapılan analizler neticesinde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular sıralanmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretime yönelik güven düzeylerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Yükseköğretime Güven Ölçeğine [YÖG] İlişkin Betimsel İstatistikler

Boyut	Min.	Maks.	$\bar{X}$	SS	Çarpıklık	Basıklık
YÖG	1.29	4.71	2.85	.63	.228	.049

Tablo 5'te yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretime güven ölçeğinden [14 Madde] aldıklarının en düşük puan 1.29, en yüksek puan 4.71, ölçeğin tamamına ait ortalama 2.85 ve standart sapma değeri ise .63 olarak hesaplanmıştır. Tabachnik ve Fidell (2013) normallik düzeyi için ölçekten elde edilen puanların çarpıklık ve basıklık katsayılarının +2 ile -2 değerleri arasında olması gerektiğini vurgulamıştır. Yapılan analizde çarpıklık ve basıklık katsayılarının (çarpıklık: .228, basıklık: .049) olmasından dolayı verilerin normal dağıldığı sonucuna varılmıştır. Yükseköğretime Güven Ölçeğini oluşturan 14 maddeye ilişkin betimsel istatistikler Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. YÖG Ölçeğini Oluşturan Maddelere İlişkin Betimsel İstatistikler

Maddeler	Min.	Maks.	$\bar{X}$	SS	Çarpıklık	Basıklık
M1	1.00	5.00	3.26	.91	-.380	-.450
M2	1.00	5.00	2.38	.95	.583	-.022
M3	1.00	5.00	2.83	.97	-.036	-.530
M4	1.00	5.00	3.14	.95	-.287	-.326
M5	1.00	5.00	3.54	.89	-.569	.000
M6	1.00	5.00	2.85	.98	-.030	-.701
M7	1.00	5.00	2.99	1.01	-.059	-.665
M8	1.00	5.00	2.65	.91	.228	-.363
M9	1.00	5.00	2.78	.93	.110	-.606
M10	1.00	5.00	2.49	.91	.199	-.518
M11	1.00	5.00	2.75	.96	.136	-.423
M12	1.00	5.00	2.66	.96	.140	-.529
M13	1.00	5.00	2.78	.96	.006	-.627
M14	1.00	5.00	2.85	1.09	-.124	-.688

Tablo 6’da Yükseköğretime Güven Ölçeğini oluşturan 14 maddeye ilişkin betimsel istatistikler verilmiştir. Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin verdiği yanıtların genelde düşük ortalamalara sahip olduğu görülmektedir. Bununla beraber Yükseköğretime Güven Ölçeği’nin 5 numaralı maddesi [Yükseköğretim kurumlarında görev yapan akademik personelin iyi bir eğitim için sürekli çaba gösterdiğine inanırım] $\bar{X}=3.54$ ve $SS=.89$ ile en yüksek ortalamayı alan maddedir. Ölçekten alınan en düşük ortalama ise 2 numaralı maddeye [Yükseköğretim kurumlarının çeşitli öğrenci aktivitelerini karşılamak için yeterli düzeyde sosyal imkanlara sahip olduğuna inanırım] $\bar{X}=2.38$ ve $SS=.95$ aittir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın ikinci alt problemi yükseköğretim öğrencilerinin iyi oluş düzeyleri nedir sorusuna cevap aramaktadır. Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinden [PİÖÖ] alınan puanlara ilişkin betimsel istatistikler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. PİÖ Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler

Boyut	Min.	Maks.	$\bar{X}$	SS	Çarpıklık	Basıklık
PİÖ	1.25	7.00	5.28	.85	-.896	1.414

Tablo 7’de Psikolojik İyi Oluş Ölçeği’nden [PİÖ] alınan en düşük puan ortalamasının 1.25 ve en yüksek puan ortalamasının da 7.00 olduğu görülmektedir. Ölçeğin ortalaması 5.28 ve standart sapma değeri .85 olarak hesaplanmıştır. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin ise [Çarpıklık: -.896; Basıklık 1.414] olduğu görülmektedir. Bu değerlerin +2 ve -2 arasında yer aldığı ve dağılımın normal dağıldığı söylenebilir. Tablo 8’de PİÖ ölçeğini oluşturan sekiz maddeye ilişkin ilişkin betimsel istatistikler sunulmuştur.

Tablo 8. PİÖ Ölçeğini Oluşturan Maddelere İlişkin Betimsel İstatistikler

Maddeler	Min.	Maks.	$\bar{X}$	SS	Çarpıklık	Basıklık
M1	1.00	7.00	5.12	1.33	-1.184	1.148
M2	1.00	7.00	5.43	1.24	-1.371	2.057
M3	1.00	7.00	5.23	1.26	-.805	.370
M4	1.00	7.00	5.56	1.21	-1.308	2.365
M5	1.00	7.00	5.42	1.18	-.863	.964
M6	1.00	7.00	5.49	1.32	-1.421	2.307
M7	1.00	7.00	4.28	1.83	-.342	-.942
M8	1.00	7.00	5.69	1.01	-1.491	3.764

Tablo 8’de verilen Psikolojik İyi Oluş Ölçeğini oluşturan maddelerin ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde ortalamaların genel olarak 4.43 üzerinde olduğu görülmektedir. Bununla beraber 7 numaralı madde [Geleceğim hakkında iyimserim] ortalama değeri 4.28 ile düşük düzeyde gerçekleşmiştir. Maddeler içinde en yüksek ortalama [Başkalarının mutlu ve iyi olmasına aktif olarak katkıda bulunurum] ifadesi ile 4 numaralı maddede [$\bar{X} = 5.56$] görülmektedir. Puanların dağılımı incelendiğinde genel olarak ortalamalar 4.43 üzerinde olsa da çok yüksek düzeyde olmadığı ifade edilebilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırma sürecinde cevabı aranan bir diğer alt problem de yükseköğretime güven ölçeğinden alınan puanların cinsiyet, sınıf ve bölüm değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Yükseköğretime güven ölçeğinden alınan puanların cinsiyet değişkenine göre farklılık düzeyi Bağımsız Örneklem t-Test ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Cinsiyete Göre YÖG Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Levene Testi		t	sd	p
					F	Sig			
YÖG Ölçeği	Kadın	266	2.88	.60	1.651	.200	-1.145	358	.253*
	Erkek	94	2.79	.70					

$p > 0.05^*$

Tablo 9’da Bağımsız örneklem t-Test sonuçları sunulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre kadın öğrencilerin ortalamaları [$\bar{X}=2.88$] ile erkek öğrencilerin ortalamaları arasında [$\bar{X}=2.79$] anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$t=-1.145$; $p>.05$]. Her iki ortalamada kadınlar lehine ortalamada düşük düzeyde bir artış görülse de bu istatistiksel olarak anlamlı değildir. Sınıf değişkenine göre YÖG puanlarında anlamlı bir fark olup olmadığı yine Bağımsız Örneklem t-Test ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Sınıfa Göre YÖG Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	Levene Testi		t	sd	p
					F	Sig			
YÖG Ölçeği	3.Sınıf	143	2.89	.61	1.286	.258	.739	357	.460*
	4.Sınıf	217	2.83	.64					

$p>0.05^*$

Tablo 10’da Bağımsız örneklem t-Test sonuçları sunulmuştur. Tabloya göre üçüncü sınıf öğrencilerin ortalamaları [$\bar{X}$ =2.89] ile dördüncü sınıf öğrencilerin ortalamaları arasında [$\bar{X}$ =2.83] anlamlı bir fark tespit edilmemiştir [$t=.739$; $p>.05$]. Bölüm değişkenine göre Yükseköğretime Güven Ölçeği puanları arasında fark olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi [ANOVA] ile test edilmiştir. Örneklem alınan bölümlere ilişkin betimsel istatistikler Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Bölüm Değişkenine Göre YÖG İlişkin Betimleyici İstatistikler

Bölüm	N	$\bar{X}$	SS	En Düşük Puan	En Yüksek Puan
1-PDR	99	2.76	.48	1.50	4.00
2-Türkçe	76	2.74	.63	1.29	4.29
3-Matematik	108	2.95	.61	1.36	4.29
4-İngilizce	77	2.95	.78	1.50	4.71
Toplam	360	2.85	.63	1.29	4.71

Tablo 11 incelendiğinde bölüm değişkeni içinde en fazla katılımcı Matematik öğretmenliği bölümünde [$N=108$] en düşük katılımcı ise Türkçe öğretmenliği [$N=76$] gerçekleşmiştir. Ortalamalar açısından bakıldığında en yüksek ortalama Matematik öğretmenliği [$\bar{X}$ =2.95] ve İngilizce öğretmenliğinde [$\bar{X}$ =2.95] gerçekleşmiştir. Bölüm değişkenine göre Yükseköğretime Güven Ölçeği puanları arasında farklılık olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi [ANOVA] ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Bölüm Değişkenine Göre YÖG Ölçeğine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort	F	P	Farkın Kaynağı
Gruplar Arası	3.449	3	1.150	2.909	.035*	
Gruplar İçi	140.703	356	.395			
Toplam	144.152	359				

$p < 0.05^*$

Tablo 12’de ANOVA testine ilişkin bulgular sunulmuştur. ANOVA testinde anlamlı farklılık [$F=2.909$; $p<.05$] bulunmuştur. Bununla beraber farkın nereden kaynaklandığını bulabilmek için Post Hoc testi yapılmıştır. Bununla birlikte, varyans homojenliği varsayımını test etmek amacıyla yapılan Levene testi sonuçları anlamlı bulunmuş ($p < .001$) ve bu durum varyansların eşit olmadığını göstermiştir. Varyans homojenliği varsayımının ihlal edilmesi nedeniyle klasik ANOVA sonuçlarının yanı sıra daha dayanıklı bir test olan Brown–Forsythe testi dikkate alınmıştır. Bu test sonucunda da gruplar arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir, $F(3, 283.74) = 2.78$, $p = .041$. Bu bulgu, gruplar arasında genel düzeyde bir farklılaşmanın bulunduğunu doğrulamaktadır. Ancak, farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla uygulanan Games-Howell post hoc testi sonuçlarına göre, hiçbir grup çifti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$) Bu durum, ANOVA ile tespit edilen anlamlı farkın belirli grup çiftlerinden kaynaklanmadığını, aksine küçük ve dağılmış bir etkiyi yansıttığını göstermektedir. Nitekim etki büyüklüğünün düşük düzeyde olması ($\eta^2 = .024$) bu yorumu desteklemektedir. Sonuç olarak, lisans bölümleri arasında yükseköğretime güven değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmasına rağmen, bu farklılığın pratik açıdan güçlü ve belirgin olmadığı, gruplar arasında homojenliğe yakın bir dağılım sergilendiği söylenebilir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın dördüncü alt problemi yükseköğretim öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile cinsiyet, sınıf ve bölüm değişkenleri arasında anlamlı fark olup olmadığı ile ilgilidir. Cinsiyet değişkeni Bağımsız Örneklem t-Testi ile incelenmiştir. Bulgular Tablo 13’de sunulmuştur.

Tablo 13. Cinsiyete Göre PİO Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	Levene Testi		t	sd	p
					F	Sig			
PİO Ölçeği	Kadın	266	5.32	.84	.392	.531	-1.768	358	.078*
	Erkek	94	5.14	.87					

$p>0.05^*$

Tablo 13 incelendiğinde Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinden elde edilen puanların cinsiyet değişkenine göre ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ortalamalar arasında kadınlar lehine [$\bar{X}_{kadın}=5.32$] bir farklılık olmasına karşın bu fark istatistiksel olarak [$t=-1.768$; $p>.05$] anlamlı değildir. PİO elde edilen puanların sınıf değişkenine göre farklılığı yine Bağımsız Örneklem t-Testi ile incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14. Sınıfa Göre PİO Puanlarına İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

	Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	Levene Testi		t	sd	p
					F	Sig			
PİO Ölçeği	3.Sınıf	143	5.36	.81	.258	.612	1.525	357	.128*
	4.Sınıf	217	5.22	.87					

$p>0.05^*$

Tablo 14 incelendiğinde Sınıf değişkenine göre yapılan t-Test sonucunda 3.sınıf ortalaması [$\bar{X}=5.36$] dördüncü sınıflardan yüksek çıkmıştır. Elde edilen bu fark istatistiksel olarak [$t=1.525$; $p>.05$] anlamlı değildir. Bölüm değişkenine göre puanların farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiştir. Bunun için öncelikle bölümlere ilişkin betimsel istatistikler Tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 15. Bölüm Değişkenine Göre PİO İlişkin Betimleyici İstatistikler

Bölüm	N	$\bar{X}$	SS	En Düşük Puan	En Yüksek Puan
1-PDR	99	5.37	.76	3.38	6.63
2-Türkçe	76	5.21	.86	2.75	6.88
3-Matematik	108	5.18	.88	1.25	7.00
4-İngilizce	77	5.36	.89	3.13	7.00
Toplam	360	5.28	.85	1.25	7.00

Tablo 15’de bölüm değişkenine göre betimsel istatistikler incelendiğinde Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinde en yüksek ortalama [$\bar{X}=5.37$] ile PDR’de gerçekleşmiştir. En düşük ortalama ise [$\bar{X}=5.18$] ile Matematik öğretmenliğine aittir. Tüm bölümlerin Psikolojik İyi Oluş puanların ortalamanın üzerindedir. ANOVA sonuçları Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16. Bölüm Değişkenine Göre PİO Ölçeğine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Gruplar Arası	2.816	3	.939	1.286	.279*
Gruplar İçi	259.863	356	.730		
Toplam	262.679	359			

$p > 0.05^*$

Tablo 16’da sunulan değerler incelendiğinde yükseköğretim öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği’nden aldıkları puanlar bölüm değişkenine göre [$F=.1.286$; $p>.05$] anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretime güven düzeyleri ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki düzeyi nedir sorusunu incelemektedir. Bu problemin analiz edilmesi için Pearson Korelasyonu kullanılmıştır. Yükseköğretime Güven Ölçeği ve Psikolojik İyi Oluş arasındaki korelasyona ilişkin analiz sonuçları Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17. YÖG ve PİO Puanlarına İlişkin Pearson Korelasyonu Analiz Sonuçları

	PİO	YÖG
YÖG	.259**	1

$p < 0.01^{**}$

Tablo 17’de korelasyon analizi sonuçları verilmiştir. Yapılan korelasyon analizinde Yükseköğretime Güven ile Psikolojik İyi Oluş puanları arasında [$r=.259$;

$p < .01$] düzeyinde anlamlı korelasyon bulunmuştur. Büyüköztürk (2019) korelasyon katsayısını yorumlarken .00-.30 arasını düşük, .30-.70 arasını orta ve .70-1.00 arasını yüksek olarak belirtmektedir. Elde edilen korelasyon katsayısının düşük olduğu söylenebilir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın altıncı alt problemi yükseköğretim öğrencilerinin Yükseköğretime Güven Ölçeği'nden aldıkları puanların psikolojik iyi oluş düzeylerini yordama düzeyleri ile ilgilidir. Yükseköğretime Güven Ölçeği'nden alınan puanların Psikolojik İyi Oluş Ölçeğini yordama düzeyini belirlemek için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizinde Yükseköğretime Güven Ölçeği bağımsız değişken ve Psikolojik İyi Oluş ise bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Analiz sonuçları Tablo 18'de sunulmuştur.

Tablo 18. Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Beta	Sr ²	t	p
Model 1	.259	.067	.058	.259	.259	9.116	.000*

$p < .05$

Tablo 18'de Yükseköğretime Güven Ölçeği'nden alınan puanların öğrencilerin Psikolojik İyi Oluş ölçeğinden aldıkları puanları yordama düzeyi verilmiştir. Analiz sonucunda Yükseköğretime Güven Ölçeği yükseköğretimde öğrenim göre öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerine ilişkin toplam varyansın %6.7'lik bir kısmını açıklamaktadır. Beta değeri ($\beta = .259$) bulunmuştur ve t değeri anlamlıdır ($t = 9.116$; $p < .05$). Elde edilen değer anlamlı ama çok düşük bir düzeyde olduğu görülmektedir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerin yükseköğretim kurumlarına duydukları güven ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışmanın bu kısmında araştırmanın sonuçları ve bu sonuçlara ilişkin olarak öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Bu başlık altında araştırma sürecinden elde edilen bulgulara dayalı olarak çalışmanın sonuçları alt problemler başlığı altında sunulmuştur.

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci alt problemi yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretime yönelik güven düzeylerini belirlemeye yöneliktir. Öğrencilerin yükseköğretime yönelik güven düzeylerini ölçmek için 5 kategorili likert tipinde toplam 14 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçek kullanılmıştır. Elde edilen puanların ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretime güven düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Yükseköğretime güven düzeyinin düşük olması farklı kültürlerde de görülmektedir. Örneğin Gallup tarafından 2015, 2018, 2023 yıllarında yapılan bir araştırmada yükseköğretime yönelik güvenin kamuoyunda giderek düştüğü belirlenmiştir (Gallup, 2023). Brady ve Kent (2022) yaptıkları çalışmada yükseköğretime güvenin yaklaşık elli yıllık bir süreç içinde düşmeye devam ettiğini belirtmiştir. Armbrutser, Hermansson ve Modeer (2011) İsveç'te yükseköğretime olan güvenin son on yıllık süreçte düştüğünü ifade etmektedir. Yine Guppy ve Davies (1999) Kanada da kamusal eğitime olan güvenin zaman içinde düşmeye devam ettiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda ele alındığında araştırmanın birinci alt problemine ilişkin sonuçların literatür ile benzer olduğu

söylenbilir. Yükseköğretime yönelik güven algısının düşük olmasının altında yatan nedenler içinde sosyo ekonomik koşullarında yer tuttuğu öne sürülebilir. Eğitim Fakültesi öğrencileri ile yapılan bu çalışmada Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin yükseköğretime olan güven düzeylerinin düşüklüğünde lisans eğitiminin toplumsal ve ekonomik açıdan bir fayda getirmeyeceğine yönelik düşüncelerin etkili olduğu söylenebilir. Öğretmen atamalarının düşük olması ve öğretmenlerin ekonomik durumunun da bu bağlam içinde rol oynadığı ileri sürülebilir. Bir başka neden de yükseköğretim kurumunun sunduğu imkân ve olanaklar bağlamında ele alınabilir. Yükseköğretim kurumlarında verilen eğitimin kalitesi, bu eğitimin mezuniyetten sonra işlevselliği, seçmeli derslerin öğrenciye katacağı artı değer, kariyer beklentileri ve işsizlik gibi değişkenlerin de güvene yönelik düşüklüğün nedeni olarak görülebilir. Bir yükseköğretim kurumu öğrencilerini gerçek anlamda hayata hazırlayabiliyor mu sorusu bu açıdan önemli bir sorudur. Eğitim Fakültesinde okuyan öğrenciler aldıkları eğitim ile -devlet okullarında değil de-özel okullarda fark yaratabileceklerine yönelik inanç düzeylerinin düşük olduğu ileri sürülebilir. Her ne kadar okul programlarında dersler oldukça yeterli gibi görünse de sınıf içinde yapılan öğretimin tekdüze, basit ve özellikle belli bir beceri alanına yönelik olmaması gibi nedenlerin güven düzeyini etkilediği düşünülebilir.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt problemi yükseköğretim öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeylerini belirlemektir. Araştırmada psikolojik iyi oluş için toplam sekiz maddelik ve 7’li Likert tipinde bir ölçek kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel istatistikler kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz neticesinde yükseköğretim öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeyleri ortalamanın üzerindedir. Üniversite öğrencilerinin iyi oluş düzeyleri farklı değişkenler tarafından etkilenebilmektedir. Örneğin akademik baskı, sosyal destek ve arkadaş ortamı, ekonomik durum, fiziksel ve zihinsel sağlık ile üniversite çevresi bu faktörler arasında yer alabilir. Chow (2007) Kanada’da üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada iyi oluş ile aile desteği, arkadaş çevresinin pozitif yönlü, akademik baskı ile negatif yönlü bir ilişki gösterdiğini bulmuştur. Köksal, Topkaya ve Şahin (2023) üniversite öğrencilerinin iyi oluş düzeylerini yüksek olarak rapor etmişlerdir. Osmanoğlu ve Kaya (2013) sınıf öğretmenliği öğrencileri ile yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenliği öğrencilerinin iyi

oluş düzeylerini orta düzeyde olduğunu raporlamışlardır. Adyani vd., (2019) üniversite öğrencilerinin iyi oluş düzeylerini belirli değişkenler ile ilgili olarak incelemiş ve üniversite öğrencilerinin sosyal destek düzeyleri yükseldikçe iyi oluş düzeylerinin yükseldiğini belirtmiştir. Rendon vd., (2020) üniversite öğrencilerinin arkadaş ilişkileri, sosyal çevre etkileşimi gibi faktörler ile iyi oluşları arasında pozitif ilişki olduğunu vurgulamıştır. Yapılan bu çalışmada literatür ile uyumlu bulgular elde edilmiştir. Öğrencilerin iyi oluşlarının yüksek oluşu bazı değişkenler aracılığı ile yorumlanabilir. Bunlardan birincisi örneklemin alındığı ve çalışmanın yapıldığı üniversitenin ve şehrin özellikleridir. Araştırmanın yapıldığı Eğitim Fakültesinin kampüsten uzak ve şehrin içinde olması, şehrin sosyal ve kültürel olanaklarının sınırlı olması öğrencilerin sosyal ve arkadaş ilişkilerinde daha yoğun ilişkiler yaşamalarına neden olmuş olabilir. Arkadaş ortamındaki etkili ilişkiler bireylerin iyi oluş düzeylerine olumlu katkı sunmaktadır (Asante, 2012; Awang vd., 2014; Demaray vd., 2005). Buradan hareketle örnekleme alınan öğrencilerin iyi oluş düzeylerinin ortalamadan yüksek olması arkadaş ilişkilerinin ve arkadaş çevresinin sosyal desteğinden kaynaklanmış olabilir. Yine öğrencilerin genelde yakın coğrafi bölgelerden gelmeleri ve sıklıkla aileleri ile telefon veya fiziken görüşme imkanına sahip olmaları da bu durumu etkileyen değişkenler içinde yer alabilir.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi yükseköğretim öğrencilerinin yükseköğretime güven düzeylerinin cinsiyet, sınıf ve bölüm değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgilidir. Araştırmadan elde edilen bulgular güvenin cinsiyet, sınıf ve bölüme göre anlamlı bir fark göstermediğini belirtmektedir. Özçelik (2018) üniversite öğrencilerinin güven düzeylerinin cinsiyet, bölüm ve sınıfa göre farklılaşmadığını bulmuştur. Buna karşın Özdoğan ve Tüzün (2007) cinsiyetin ve sınıf düzeyinin güven noktasında farklılaştığını ve kadın öğrencilerin güven düzeylerinin erkeklere göre yüksek çıktığını bulmuştur. Bu durumun nedenlerinden biri öğrencilerin güven meselesini bölümlerinden ve cinsiyetlerinden bağımsız olarak ele almaları olabilir. Erkek veya kadın öğrenciler, üçüncü veya dördüncü sınıflar hemen hemen aynı sosyal ve kültürel faaliyetlerle karşılaştıkları için bölüm veya cinsiyet, sınıf değişkeninin algı üzerinde bir etkisi olmadığı veya çok az olduğu ileri sürülebilir. Yine bu durumun olası nedenleri içinde örneklem özelliklerinin rol oynadığı da ileri

sürülebilir. Diğer taraftan Yükseköğretime Güven ile bölüm değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi bölümden kaynaklandığı post hoc testlerinden elde edilememiştir. Post hoc testleri için parametrik olmayan istatistik [Kruskal Wallis] kullanılmış fakat yine post hoc testlerinden bir bilgi elde edilememiştir. Post hoc testinin burada sonuç vermemesinin olası nedeni örneklem sayısı olabilir. Bununla beraber betimsel istatistiklerden hareketle Matematik ve İngilizce bölümlerinin Yükseköğretime Güven Ölçeği ortalamalarının PDR ve Türkçe'den yüksek olduğu görülmektedir. Bunun olası nedenleri içinde nispeten yüksek ortalamaların olduğu bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin öğretim hizmetinin niteliğinden, öğretim üyeleri ile iletişim gibi etkenlerden memnun olmaları rol oynamış olabilir. Bu yoruma karşın araştırmaya katılan dört bölümünde ortalamalarının düşük olduğu da ayrı bir önemli noktadır.

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi iyi oluş ile cinsiyet, sınıf ve bölüm düzeyini incelemektedir. Psikolojik iyi oluş farklı değişkenlerden etkilenmektedir. Sosyal destek, ekonomik durum, aile ilişkileri bu bağlamda ele alınabilir. Alt problemde ilk ele alınan değişken cinsiyettir. Cinsiyet ile iyi oluş arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu bulgu bazı araştırmalarla da örtüşmektedir. Fujita (1991) cinsiyet ile iyi oluş arasında anlamlı bir farklılık olmadığını vurgulamıştır. Salleh ve Mustaffa (2016) yaptıkları araştırmada cinsiyet ile iyi oluş arasında anlamlı bir farklılık olmadığını rapor etmişlerdir. Bununla beraber bu bulgulara karşı cinsiyetin rolüne vurgu yapan çalışmalarda vardır (Cenkseven ve Akbaş, 2007; Soysa ve Wilcomb, 2015). Bu çalışmada cinsiyet, bölüm ve sınıf değişkenlerine göre farklılık göstermemesinin olası nedenlerinden birisi örneklemin özellikleri olabilir. Bir başka özellikte verilerin toplandığı sosyal çevredeki öğrencilerin birbirleri ile etkileşimi ve bu etkileşimin yoğunluğu olabilir. İyi oluş üzerinde çok farklı değişkenlerin etkisi olduğu literatürde vurgulanmaktadır (Campell vd., 1976; Martinez ve Dukes, 1997). Cinsiyet bu değişkenler içinde önemli bir yere sahipken farklı sınıf düzeylerinde okumanın iyi oluş ile bir ilişkisi olmayabilir. Bunun nedeni tüm sınıfların- araştırmaya dahil olan 3 ve 4. sınıfların- büyük oranda aynı öğretim üyelerinden ders almaları, aynı kampüsü paylaşmaları ve aynı sosyal koşullar içinde yaşamalarıdır. Bir diğer ifade ile eğer bölüm ve sınıfların birbirlerinde farklı bir eğitim ve öğretim veya sosyal ortam

değişkeni ile ilişkisi olsa muhtemelen bir farklılaşma olabileceği söylenebilirdi. Bu açıdan ele alındığında kampüs içi yaşamın getirdiği etkenlerin sınıf, cinsiyet ve bölüm değişkenlerinden daha baskın bir özellik olarak süreci şekillendirdiği ifade edilebilir. Mauno vd. (2013) iyi oluş ile bölüm arasındaki ilişkiyi incelemiş ve üniversite öğretim üyelerinin çalıştıkları bölüme göre iyi oluş düzeyinin oldukça düşük olduğunu belirtmiştir.

5.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın beşinci alt problemi yükseköğretime güven ile iyi oluş arasındaki ilişki düzeyini belirlemeye yöneliktir. Çalışmada yükseköğretime güven ile iyi oluş arasında düşük düzeyde fakat anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Campell (1981) iyi oluş ve eğitim ile ilgili yaptığı öncü çalışmada eğitim düzeyi veya niteliği ile iyi oluş arasında ilişki olduğunu raporlamıştır. Yine Bauldry (2014) ve Ross ve Wu (1995) eğitim düzeyinin yüksekliği ile iyi oluş düzeyinin ilişkisini vurgulamaktadır. Delhey (2010) yükseköğretim ile güçlü zihinsel sağlık arasında bir ilişki olduğunu, yükseköğretimin bireylerin geleceğe yönelik umutlarını pekiştirdiğini ifade etmiştir. MacFarland ve Wagner (2015) yükseköğretim ile iyi oluş arasındaki ilişkiyi yükseköğretimin insanlar için farklı sosyal bağlar oluşturması ile ilgili olduğunu belirtmektedir. Defeyter vd., (2021) ise pandemi sonrası dönemde Birleşik Krallıkta yükseköğretime güven ile iyi oluş düzeylerinin düştüğünü ve bu iki yapı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Ballmann vd., (2022) çalışmasında da yükseköğretime güven düzeyi ile iyi oluşu etkileyen önemli bir yapı olan akademik yılmnlığın ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu araştırmada da literatür ile uyumlu olarak yükseköğretim öğrencilerinin iyi oluş düzeyleri ile yükseköğretime güven düzeyleri arasında düşük de olsa bir ilişki belirlenmiştir. Bu ilişkinin düşük olmasının nedeni örneklem özelliklerinden kaynaklanmış olabilir. Çalışmanın sadece bir fakülte kapsamında yapılması ve tabakalı örneklem kullanılasından dolayı korelasyon katsayısının düşük olduğu ileri sürülebilir.

Yükseköğretim kurumlarının sundukları imkânlar ile yükseköğretim öğrencilerinin okul dışı yaşamlarının iyi oluş üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Yükseköğretim kurumlarının sundukları sosyal kültürel imkanlar, öğretim kalitesi, kütüphane ve araştırma olanakları, iş bulma imkanları ve profesyonel yaşama yönelik

hazırlığın nitelikleri öğrencilerin iyi oluş düzeyini etkilemektedir (MacFarland ve Parker, 2015). Öte yandan okulun sunduğu imkanların yetersiz veya nispeten düşük olduğu durumlarda da -iyi oluş- tek başına yüksek de çıkabilir. Bunun en önemli nedenleri içinde öğrencilerin arkadaşlık, flört, aile münasebetleri ve sosyal ilişkileri gibi unsurlar sayılabilir.

5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın altıncı problemi öğrencilerin yükseköğretime yönelik güvenlerinin iyi oluşlarını ne düzeyde yordadığına ilişkindir. İki değişken arasında korelasyon olduğu için özellikle yükseköğretime güven düzeyinin iyi oluşu yordayan bir değişken olarak ele alınabileceği düşünülmüştür. Yapılan regresyon analizinde çok düşük düzeyde bir yordayıcılık tespit edilmiştir. Bununla beraber literatürde yükseköğretim kurumlarının sunduğu olanak ve imkânların iyi oluş düzeyine katkı yaptığı vurgulanmaktadır (Delhey, 2010). Putri ve Lutfianawati (2023) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada üniversitenin sunduğu yüksek nitelikli olanakların öğrencilerin iyi oluş düzeyinin güçlü bir yordayıcısı olduğunu belirtmektedir. Coninck vd (2019) iyi oluş düzeyinin yüksekliğinin akademik başarı ve okul terk oranları ile ilişkili bir yapı olduğuna vurgu yapmıştır. Poulin ve Haase (2015) tarafından yapılan bir araştırma da ise kişiler arası güvenin bireysel iyi oluşu uzun vadede olumlu etkilediği rapor edilmektedir. Literatürde yükseköğretime güven ile iyi oluş arasında ilişkiyi belirleyen ve yordayıcı bir değişken olarak belirten çalışmalara karşı bu çalışmada yordayıcılık anlamlı olmasına karşın çok düşük bir düzeyde %1 'in altında çıkmıştır. Bu durumun bir nedeni örneklem özellikleri olarak alınabilir. Toplam 360 kişiden veri toplanarak yapılan bu çalışmada çalışılan örneklemin özellikleri bu sonucun elde edilmesinde etkili olmuş olabilir. Bir diğer neden ise iki yapı arasındaki korelasyonun düşük çıkmasıdır. Korelasyon düzeyinin düşük çıkması doğal olarak regresyon analizini de olumsuz etkilemiş olabilir. Korelasyonun ve regresyonun düşük olmasında iyi oluşun yükseköğretim imkanlarından bağımsız bir yapı olarak farklı değişkenlerden daha fazla etkilenen bir yapı olduğu ileri sürülebilir. Öğrencilerin daha önce üniversite deneyimi olmaması ve üniversitede sunulan olanakların daha iyi nasıl olması gerektiğine ilişkin kapsamlı bir görüş açısı geliştirememiş olmalarının da bu durumda rol oynadığı ileri sürülebilir. Yükseköğretime güven düzeyi düşük iken iyi oluşun yüksek olması öğrencilerin okul dışı yaşam süreçleri ile açıklanabilir.

Yükseköğretim sürecinde kalitenin sağlanmasının önde gelen koşullarından birisinin öğrencilerin öğrenim gördükleri kuruma duydukları güven olduğu söylenebilir. Bu bağlamda daha nitelikli ve kaliteli bir öğrenme ortamının tesis edilmesi, öğrencilerin hayata hazırlanması ve küresel rekabet ortamında rakipleriyle başedebilecek bir nitelikte yetiştirilmelerinin önemli olduğu söylenebilir.

5.2. Öneriler

Araştırma Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesinde öğrenim gören üçüncü ve dördüncü sınıfa devam eden toplam 360 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Bu öğrenciler dört ayrı bölümde öğrenim görmektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulabilir.

1-Yükseköğretim kurumlarının öğrencilere sundukları sosyal, kültürel ve sağlık ile ilgili çalışmaların çeşitliliği artırılabilir. Böylece öğrencilerin farklı ortamlarda daha fazla sosyalleşmeleri sağlanabilir.

2-Yükseköğretim kurumlarında öğrencilere sunulacak psikolojik destek, kariyer ve rehberlik hizmetlerinin nicelik ve nitelik açısından geliştirilmesi öğrencilerin yükseköğretime güven düzeylerini geliştirebilir. Her bir öğrenciye tek tek dokunan bir yükseköğretim kurumu aynı zamanda öğrencilerin bağlılık geliştirmesine neden olabilir.

4-Yükseköğretim kurumlarında verilen derslerin tekdüze bir şekilde verilmesi yerine öğrencilerin akademik açıdan daha çok gelişim göstermelerine yönelik çalışmaların daha da artması güven tesisinde önemli rol oynayabilir.

5-Öğrencilerin gelecek kaygısını en aza indirecek olanakların yaratılması da yine bu açıdan önemlidir. Yetişen öğretmen adaylarının mezuniyet sonrası döneme donanımlı bir şekilde hazırlanması ve öğrencilerin mezuniyet sonrası iş ve gelir beklentilerini arttıracak yeterliliklere sahip olmalarına yönelik imkanların sunulması yükseköğretime olan güveni yükseltebilir.

6- Yükseköğretim kurumlarının Avrupa üniversiteleri ile daha yakın iş birliği, öğrenci değişim programları ve staj olanaklarını geliştirmeleri de bu açıdan değerli bir katkı sayılabilir.

7-Üniversite sadece kampüs yaşantısından ibaret değildir. Şehrin imkanları ve gelişmişlik düzeyi de öğrencilerin üniversiteye yönelik bağlarını geliştirebilir. Bu açıdan üniversite ve belediye, valilik gibi kamu kurumları arasındaki iş birliğinin de önemli katkılar sunacağı düşünülebilir.

8-Fakülte ve Üniversite yönetiminde öğrencilere daha çok söz hakkı verilmesi, öğrencilere fakülte içinde sorumluluk verilmesi gibi yaklaşımlarında güven açısından önemli katkılar sunacağı söylenebilir.

5.2.1. İleride Yapılacak Çalışmalar İçin Öneriler

Bu araştırma nicel metodoloji kullanılarak bir fakültede yürütülmüştür. Çalışmanın en önemli sınırlılığı budur. Bununla birlikte daha geniş bir örneklemden toplanacak ve daha fazla katılımcının olduğu çalışmalar güven ve iyi oluş arasındaki ilişkiyi daha net bir şekilde açıklayabilir.

Güven ile ilgili farklı değişkenlerin de güven ölçeğinden alınacak puanlar ile ilişkisi incelenebilir. Böylece yükseköğretime güven kavramını açıklayan sağlam bir kuramsal çerçeve geliştirilebilir.

Yükseköğretime güven konusu ile ilgili öğrenciler, akademisyenlerle nitel metodoloji bağlamında çalışmalar yapılabilir. Böylece nicel verilerin daha anlamlı bir şekilde yorumlanması mümkün olabilir.

KAYNAKÇA

- Adyani, L., Suzanna, E., Safuwani, S. and Muryali, M. (2018). Perceived social support and psychological well-being among interstate students at malikussaleh university. *Jurnal Indigenous*, 3(2), 98-104.
- Algan, Y. and Cahuc, P. (2013). Trust and growth. *Annual Review of Economics*, 5(1), 521-49.
- Allport, G.W. (1961). *Pattern and growth in personality*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Alparslan, A. M., Yastıoğlu, S., Taş, M. A. ve Özmen, M. (2022). Yaşamın-işin anlam kaynakları ve iyi oluş ilişkisi üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13(33), 14-33.
- Altbach, P. G., Reisberg, L. and Rumbley, L. E. (2009). *Trends in global higher education: Tracking an academic revolution*. UNESCO.
- Altbach, P. G. and Knight, J. (2007). The Internationalization of Higher Education: Motivations and Realities. *Journal of Studies in International Education*, 11(3-4), 290-305.
- Aristoteles. (1997). *Fizik*. (S. Babür, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Armbrutser, H., Hermansson, K. and Modeer, C. (2011). Public engagement - International review, analysis and proposals on indicators for measuring public. from https://v-a.se/downloads/varapport2011_2.pdf. (Erişim tarihi: 10.09. 2024)
- Asante, K. O. (2012). Social support and the psychological wellbeing of people living with HIV/AIDS in Ghana. *African Journal of Psychiatry*, 15, 340-345.
- Astin, A.W. (1993). *What matters in college? Four critical years revisited*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Awang, M. M., Kutty, F. M. and Ahmad, A. R. (2014). Perceived social support and well being: First-year student experience in university. *International Education Studies*, 7(13), 261-270.
- Ballmann, J., Helmer, S. M., Berg-Beckhoff, G., Dalgaard Guldager, J., Jervelund, S. S., Busse, H., Pischke, C. R., Negash, S., Wendt, C. and Stock, C. (2022). Is lower trust in covid-19 regulations associated with academic frustration? A comparison between Danish and German university students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19, 1-11.
- Baraz, B. (2007). Kurumsal yönetim çerçevesinde şeffaflık anlayışı. *İktisat İşletme ve Finans Dergisi*, 259, 85-98.

- Bauldry S (2014). Conditional health-related benefits of higher education: an assessment of compensatory versus accumulative mechanisms. *Soc. Sci. Med*, 111, 94–100.
- Bayhan, P. ve Işıtan, A. G. S. (2010). Ergenlik döneminde ilişkiler: Akran ve romantik ilişkilere genel bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(20), 33-44.
- Becker, L. C. (1996). Trust as noncognitive security about motives, *Ethics*, 107(1), 43-61.
- Bekmezci, M., Çağlar, N. ve Yüksel, Ş. (2024). Üniversite öğrencilerinin güven, memnuniyet ve beklenti düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(12), 316-331.
- Ben-Zur, H. (2003). Happy adolescents: The link between subjective well-being, Internal resources, and parental factors. *Journal of Youth and Adolescence* 32, 67–79.
- Blanchflower, D.G. and Oswald, A.J. (2007). Is Well-being shaped over the life cycle? The Warwick economics research paper series (TWERPS) 826, University of Warwick, Department of Economics.
- Bormann, I. and Thies, B. (2019). Trust and trusting practices during transition to higher education: Introducing a framework of habitual trust. *Educational Research*, 61(2), 161–180.
- Bradach, J.L. and R.G. Eccles (1989). Price, authority, and trust: From ideal types to plural forms. *Annual Review of Sociology*, 15, 97-118.
- Bradburn, N. M. (1969). *The structure of psychological well-being*. Oxford: Aldine Publishing.
- Brady, H.T. and Kent; B. (2022). Fifty years of declining confidence ve Increasing polarization in trust in American institutions. *Daedalus* 151(4), 43–66.
- Butler, J. K. (1991). Towards understanding and measuring conditions of trust: Evolution of a conditions of trust inventory. *Journal of Management*, 17(3), 643– 663.
- Butler, J. K. and Cantrell, R. S. (1984). A behavioral decision theory approach to modeling dyadic trust in superiors and subordinates. *Psychological Reports*, 55(1), 19-28.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (26. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Calderone, S. M. and Fosnacht, K.J. (2023). Student trust in higher education institutions: How the pandemic influenced undergraduate trust. *American Behavioral Scientist*, 67(13), 1611-1631.
- Campbell, A., Converse, P. and Rodgers, W. (1976). *The quality of American life*. New York: Russell Sage Foundation.
- Campell, A. (1981). *The sense of well-being in America: Recent patterns and trends*. New York: McGraw Hill.
- Can, E. (2021). Öğrenci görüşlerine göre yükseköğretimde kalite göstergeleri (Kırklareli Üniversitesi Örneği) *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi [MSKU Journal of Education]*, 8(1), 54-71.

- Cattell, R.B. (1965). *The scientific analysis of personality*. Baltimore, MD: Penguin.
- Cenkseven, F. and Akbaş, T. (2007). Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 3(27), 43-65.
- Chow, H.P.H. (2007). Psychological well-being and scholastic achievement among university students in a Canadian Prairie City. *Social Psychology of Education*, 10, 483-493.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B. and Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri: Desen ve analiz*. (A. Aypay, Çeviri Editörü). Anı Yayıncılık, Ankara.
- Citrin, J. and Stoker, L. (2018). Political trust in a cynical age. *Annu. Rev. Political Sci.* 21, 49–70.
- Coleman, J. S. (1990). *Foundations of social theory*. Cambridge, MA, Harvard University Press.
- Coninck, D. De., Matthijs, K. and Luyten, P. (2019). Kesejahteraan subyektif di kalangan mahasiswa tahun pertama: Sebuah studi prospektif dua gelombang di Flanders, Belgia. *Keberhasilan Siswa*, 10(1), 33–45.
- Cooper, H., Okamura, L. and McNeil, P. (1995). Situation and personality correlates of psychological well-being: Social activity and personal control. *Journal of Research in Personality*, 29, 395-417.
- Costa, P. T., McCrae, R. R. and Zonderman, A. B. (1987). Environmental and dispositional influences on wellbeing: Longitudinal follow-up of an American national sample. *The British Journal of Psychology*, 78(3), 299- 306.
- Cummings, L.L. and Bromiley, P. (1996). The organizational trust inventory (OTI): Development and validation. R.M. Kramer ve T.R. Tyler (Editörler), *Trust in organizations, frontiers of theory and research* içinde (s.302-329). Sage Publications Inc., California: USA.
- Çetin, M. (2006). Endüstriyel bölgelerde sosyal sermaye ve güven: Üçüncü İtalya örneği. *Ege Academic Review*, 6(1), 74-86.
- Deci, E.L. and Ryan, R.M. (2008). Hedonia, eudaimonia, and well-being: An introduction, *Journal of Happiness Studies*. 9, 1-11.
- Defeyter, M. A., Stretesky, P. B., Long, M. A., Furey, S., Reynolds, C., Porteous, D., Dodd, A., Mann, E., Kemp, A., Fox, J., McAnallen, A. and Gonçalves, L. (2021). Mental Well-Being in UK Higher Education During Covid-19: Do Students Trust Universities and the Government?. *Frontiers in Public Health*, 9, 1-13.
- Delhey J. (2010). From materialist to post-materialist happiness? National affluence and determinants of life satisfaction in cross-national perspective. *Soc. Indic. Res.* 97(1), 65–84.
- Delhey, J. and Newton, K. (2003). Who trusts? The origin of social trust in seven societies. *European Societies*, 5(2), 93–137.
- Demaray, M. K., Malecki, C. K., Davidson, L. M., Hodgson, K. K., and Rebus, P. J. (2005). The relationship between social support and student adjustment: A longitudinal analysis. *Psychology in the Schools*, 42(7), 691-706.

- DeNeve, K. M. ve Cooper, H. (1998). The happy personality: A meta-analysis of 137 personality traits and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 124(2), 197–229.
- Deniz, Ü. ve Erdener, M.A. (2023). Development and validation of the trust in higher education scale (THES): A mixed-methods approach. *Participatory Educational Research*, 10 (3), 1-20.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542–575.
- Diener, E. (1994). Assessing subjective well-being: Progress and opportunities. *Social Indicators Research*, 31(2), 103–157.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43.
- Diener, E. vd. (2009). New measures of well-being. E. Diener (Editör), *Assessing well-being: The collected Works of Ed Diener* içinde (s.247-266), Dordrecht: Springer.
- Diener, E. and Larsen, R. J., (1993). The experience of emotional well-being. I. M. Lewis, ve J. M. Haviland (Editörler), *Handbook of emotions* içinde (s.405-415). New York: Guildford.
- Diener, E. and Diener, C. (1996). Most people are happy. *Psychological Science*, 7(3), 181–185.
- Diener, E. and Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem, *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4), 653-663.
- Diener, E., Oishi, S. and Lucas, R.E. (2000). Money and happiness. E. Diener ve E. M. Suh (Editörler), *Culture and subjective well-being* içinde (s.185-218). The MIT Press.
- Diener, E., Suh, E. and Oishi, S. (1997). Recent findings on subjective well-being. *Indian Journal of Clinical Psychology*, 24(1), 25–41.
- Douwes, R., Metselaar, J., Hendrika, G. M. P. and Boonstra, N. (2023) [Perceived educators' roles in student well-being in higher education](#). *Cogent Education*, 10(2), 1-17.
- Dzwigol, H., Dzwigol-Barosz, M. and Kwilinski, A. (2020). Formation of global competitive enterprise environment based on industry 4.0 concept. *International Journal of Entrepreneurship*. 24(1), 1-5.
- Erikson, E.H. (1950). *Childhood and society*, New York: Norton.
- Eser, H.B. (2013). Siyasal güven ve bileşenleri, üniversite öğrencilerinde etnik kimlik, siyasal güven ilişkisi üzerine bir uygulama. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 29, 15-42.
- Ferres, N., Connell J. and Travaglione, A. (2004). Coworker trust as a social catalyst for constructive employee attitudes. *Journal Managerial Psychology*. 19(6), 608-622.
- Fitzgerald, C. J. and Wickwire, J. H. (2012). Religion and political affiliation's influence on trust and reciprocity among strangers. *Journal of Social, Evolutionary, and Cultural Psychology*, 6 (2), 158-180.

- Fujita, F. (1991). An investigation of the relation between extroversion, neuroticism, positive affect, and negative affect. Unpublished Master's Thesis, University of Illinois.
- Fukuyama, F. (1996). *Trust: The social virtues and the creation of prosperity*. Simon and Schuster.
- Gabarro, J. J. (1978). The development of trust, influence, and expectations. A. G. Athos ve J. J. Gabarro (Editörler), *Interpersonal behavior: Communication and understanding in relationships*.(s.290-303). New York: Prentice-Hall.
- Gallup (2023). U.S. confidence in higher education now closely divided. <https://news.gallup.com/poll/646880/confidence-higher-education-closely-divided.aspx> (Erişim Tarihi: 19 Ekim 2024)
- Gedikoğlu, T. (2012). Yükseköğretimde hesap verebilirlik. *Yükseköğretim Dergisi*, 2(3), 142-150.
- Giddens, A. (1991). *The consequences of modernity*. California: Stanford University Press.
- Gilbert, J. A. and Tang, T. L.-P. (1998). An examination of organizational trust antecedents. *public personnel management*, 27(3), 321-338. <https://doi.org/10.1177/009102609802700303>
- Gillespie, K. and Swan, K. S. (2021). *Global marketing*. New York: Routledge.
- Graham, C. and Chattopadhyay, S. (2013). Gender and well-being around the world. *Journal Happiness and Development*, 1(2), 212–232.
- Guindon, S. and Cappeliezi, P. (2010). Contributions of psychological well-being and social support to an integrative model of subjective health in later adulthood. *Ageing International*, 35(1), 38- 60.
- Guppy, N. and Davies, S. (1999). Understanding Canadians' declining confidence in public education. *Canadian Journal of Education/Revue Canadienne de L'education*, 24(3), 265-280.
- Hanushek, E. A. and Woessmann, L. (2015). *The knowledge capital of nations: Education and the economics of growth*. MIT Press.
- Hardin R. (2013). Government without trust. *J. Trust Res.* 3(1), 32–52.
- Hardin, R. (1993). The street-level epistemology of trust. *Politics ve Society*. 21(4), 505-529. doi:10.1177/0032329293021004006
- Hazelkorn, E. (2015). *Rankings and the reshaping of higher education: The battle for world-class excellence*. New York: Palgrave Macmillan.
- Herreros, F. (2023). The state and trust. *Annu. Rev. Political Sci.* 26, 117–34.
- Jennings. E. E. (1971). *Routes to the executive suite*. New York: McGraw Hill.
- Joshanloo, M. (2019). Investigating the relationships between subjective well-being and psychological well-being over two decades. *Emotion*, 19(1), 183–187
- Kirwan, W. E. (2007). Higher education's "Accountability" imperative: How the university system of Maryland responded. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 39(2), 21–25.

- Kline, R.B. (2005). *Principles and practice of Structural Equation Modeling*. New York: Guilford Press.
- Knack, S. and Zak, P.J. (2003). Building trust: public policy, interpersonal trust, and economic development, *Supreme Court Economic Review*, 10, 91–107.
- Kocabaş, C. ve Alpaydın, Y. (2018). Üniversite-sanayi iş birliği bağlamında teknoloji geliştirme bölgelerinin misyon ve vizyonlarının incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 368-377.
- Köksal, Z., Topkaya, N. ve Şahin, E. (2023). Üniversite öğrencilerinde cinsiyet, psikolojik kırılganlık ve öz şefkatin psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(87), 1309-1324.
- Kuh, G. D., Kinzie, J., Schuh, J. H. and Whitt, E. J. (2005). *Student success in college: Creating conditions that matter*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Kwon, O.Y. (2019). *Social trust and economic development: The case of South Korea*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Laurian, L. (2009). Trust in planning: Theoretical and practical considerations for participatory and deliberative planning, *Planning Theory and Practice*, 10(3), 369-391.
- Lepore, S. J., Evans, G. W. and Schneider, M.K. (1991) Dynamic role of social support in the link between chronic stress and psychological distress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(6), 899-909.
- Levi, M. and Stoker, L. (2000). Political trust and trustworthiness. *Annu. Rev. Polit. Sci.* 3, 475–507.
- Lewicka, D. (2022). Building and rebuilding trust in higher education institutions (HEIs). Student's perspective. *Journal of Organizational Change Management*, 35(6), 887-915.
- Lewis, J. D. and Weigert, A. (1985). Trust as a social reality. *Social Forces*, 63(4), 967–985. <https://doi.org/10.2307/2578601>
- Lingenfelter, P. E. (2003). Educational accountability: Setting standards, improving performance. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 35(2), 18–23.
- Lykken, D. and Tellegen, A. (1996). Happiness is a stochastic phenomenon. *Psychological Science*, 7(3), 186–189.
- Mancini, J.A. and Orthner, D.K. (1980). Situational influences on leisure satisfaction and morale in old age. *Journal of American Geriatrics Society*, 28, 466-471.
- Marginson, S. (2016). The worldwide trend to high participation higher education: dynamics of social stratification in inclusive systems. *High Educ* 72, 413–434. <https://doi.org/10.1007/s10734-016-0016-x>
- Martinez, R. and Dukes, R. (1997). The effects of ethnic identity, ethnicity, and gender on adolescent well-being. *Journal of Youth and Adolescence*, 26(5), 503-516.
- Mauno, S., De Cuyper, N., Tolvanen, A., Kinnunen, U. and Mäkikangas, A. (2013). Occupational well-being as a mediator between job insecurity and turnover intention: Findings at the individual and work department levels. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 23(3), 381–393.

- McFarland M. J. and Wagner Brandon G. (2015). Does a college education reduce depressive symptoms in American young adults? *Soc. Sci. Med*, 146, 75–84.
- Meyer, K.A. (2024). *Exploring organizational trust: A qualitative study of employee experiences during and after an organizational acquisition in higher education*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Southern Connecticut State University.
- Mishra, A. K. (1996). Organizational responses to crisis: The centrality of trust, R. Kramer, and T. Tyler (Eds.), içinde, *Trust in Organizations: Frontiers of Theory and Research*, London: Sage Publications, 261-287.
- Möllering, G. (2001). The nature of trust from Georg Simmel to a theory of expectation, interpretation and suspension. *Sociology*, 35 (2), 403-420.
- Munro, B. H. (2005). *Statistical methods for health care research*. Philadelphia: Lippincott Williams ve Wilkins.
- Mühl, J. K. (2014). *Organizational trust*. Springer International Publishing.
- Myers, D. and Deiner, E. (1995). Who is happy. *American Psychological Society*, 6(1),1-19.
- Newton, K. (2001). Trust, social capital, civil society, and democracy. *International Political Science Review*, 22(2), 201-214.
- Newton, K. (2004). Social trust: individual and cross-national approaches. *Portugese Journal of Social Sciences*, 3(1), 15–35. doi:10.1386/pjss.3.1.15/0 .
- OECD (2008). *Tertiary education for the knowledge society (Vol. 1)*. OECD Publishing.
- OECD (2019). *Benchmarking higher education system performance: Higher education*. OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/be5514d7-en>.
- Offe, C. (1999). How can we trust our fellow citizens? In Mark E. Warren (Ed.), *Democracy and trust* (pp.42-87), Cambridge.
- Osmanoğlu, E.D. ve Kaya, H.İ. (2013). Öğretmen adaylarının yükseköğretime dair memnuniyet durumları ile öznel iyi oluş durumlarının değerlendirilmesi: Kafkas üniversitesi örneği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Journal of the Institute of Social Sciences* , 12, 45-70.
- Owusu-Agyeman, Y. (2021). The relationship between supportive campus environment and cultural diversity in enhancing students' sense of belonging in higher education. *Journal for Multicultural Education*, 15(4), 429-444.
- Özçelik, Y. (2018). Yabancı diller yüksek okulu hazırlık bölümü öğrencilerinin yükseköğretimde hizmet kalitesi ve üniversiteye güven algıları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özçelik, Y. (2018). *Yabancı diller yüksek okulu hazırlık bölümü öğrencilerinin yükseköğretimde hizmet kalitesi ve üniversiteye güven algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdoğan, B.F. ve Tüzün, K.İ. (2007). Öğrencilerin üniversitelerine duydukları güven üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 639-650.

- Özdoğan, F. B. ve Tüzün, Ğ. K. (2007). Öğrencilerin üniversitelerine duydukları güven üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (2), 639-650.
- Paudel, P. (2021). Online education: Benefits, challenges and strategies during and after COVID-19 in higher education. *International Journal on Studies in Education (IJonSE)*, 3(2), 70-85.
- Plotnik, R. (2020). *Psikolojiye giriş*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Poulin, M. J. and Haase, C. M. (2015). Growing to trust: Evidence that trust increases and sustains wellbeing across the life span. *Social Psychological and Personality Science*, 6(6), 614–621.
- Pranitasari, D. (2020). The influence of effective leadership and organizational trust to teacher's work motivation and organizational commitment. *Media Ekonomi dan Manajemen*, 35(1), 75-91.
- Putri, A.M. and Lutfianawati, D. (2023). Perceptions of higher education service quality have a significant influence on predictors of student subjective well-being. *Qalamuna*, 15(2), 1203-1214.
- Rendon, C. R., Angulo, L. Y., Villalobos, P. V. M. ve Mujica, D. A. (2020). Perceived social support and its effects on changes in the affective and eudaimonic well-being of Chilean university students. *Frontiers In Psychology*, 11, 1-12.
- Ross Catherine, E. and Wu Chia-ling (1995). The links between education and health. *Am. Socio. Rev*, 719–745.
- Rousseau, D., Sitkin, M., Burt, R. and Camerer, C. (1998). Not so different after all: A cross-discipline view of trust. *Academy of Management Review*, 23(3), 393-404.
- Ryan, R. M. and Deci, E. L., (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
- Ryff, C.D. (1989). Happiness is everything or is it? Explorations on the meaning of psychological wellbeing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069-1081.
- Ryff, C.D. and Keyes, C.L.M., (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719-727.
- Salleh, N.A.B., Mustaffa, C.S.B. (2016). Examining the differences of gender on psychological well-being. *International Review of Management and Marketing*, 2(S8) 82-87.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. and Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Test of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research - Online*, 8(2), 23-74.
- Schumacker, R. E. and Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to structural equation modeling*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Shockley-Zalabak, P., Ellis, K. and Winograd, G. (2000). Organizational Trust: What it means, why it matters. *Organizational Development Journal*. 18 (4), 35-48.

- Siefkes-Andrew A. (2017). *A crisis of trust or trust in crisis? Examining internal stakeholder trust in higher education*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Virginia Beach: Regent University.
- Simmel, G. (1950). *The sociology of Georg Simmel* (Translated ve Edited by Kurt H. Wolff). The Free Press.
- Solomon, R. C. and Flores, F. (2003). *Building trust: In business, politics, relationships, and life*. Oxford: Oxford University Press.
- Soysa, C. K. and Wilcomb, C. J. (2015). Mindfulness, self-compassion, self-efficacy, and gender as predictors of depression, anxiety, stress, and well-being. *Mindfulness*, 6(2), 217-226.
- Şener, S. and Elevli, B. (2017). Endüstri 4.0'da yeni iş kolları ve yüksek öğrenim. *Mühendis Beyinler Dergisi*, 1(2), 1-13.
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston, MA Pearson.
- Tan, H. and Tan, C.C. (2000). Towards the differentiation of trust in supervisor and trust in organization. *Genetic, Social and General Psychology Monographs*. 126(2), 241-260.
- Telef, B. B. (2013). Psikolojik İyi Oluş Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28-3), 374-384.
- Taşkın, F. and Dilek, R. (2010). Örgütsel güven ve örgütsel bağlılık üzerine bir alan araştırması. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 37-46.
- Tierney, W.G. (2008). Trust and organizational culture in higher education. J.Välimaa and O. H. Ylijoki (Editörler), *Cultural perspectives on higher education* içinde (s.27-41). Springer, Dordrecht.
- Trow, M. (2007). *Reflections on the transition from elite to mass to universal access: Forms and phases of higher education in modern societies since WWII*. In J. J. F. Forest & P. G. Altbach (Eds.), *International handbook of higher education* (pp. 243–280). Springer.
- Tudor, K.H. (2021). *Communication and trust in higher education: How leadership communication shapes faculty trust in administrators*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Sacramento: California State University.
- Uslaner, E. M. (2002). *The moral foundations of trust*. New York: Cambridge University Press.
- Uslaner, E. M. (2004). Trust and social bonds: Faith in others and policy outcomes reconsidered. *Political Research Quarterly*, 57(3), 501-507. <https://doi.org/10.1177/106591290405700314>
- Uslaner, E. M., and Conley, R. S. (2003). Civic engagement and particularized trust: The ties that bind people to their ethnic communities. *American Politics Research*, 31(4), 331–360.
- Uslaner, E.M. (2009). Corruption. Gert T. Svendsen ve Gunnar L. H. Svendsen (Editörler), *The handbook of social capital: The troika of sociology, political science and economics* içinde (s. 127-142). United Kingdom: Edward Elgar Publishing.

- Vidovich, L. and Currie, J. (2010). Governance and trust in higher education. *Studies in Higher Education*, 36(1), 43–56.
- Warren, M. E. (2017). What kinds of trust does a democracy need? Trust from the perspective of democratic theory içinde *Handbook on political trust* (s. 33-52). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Yaldız, T. and Kılınç, A.Ç. (2021). Examining the factors affecting the subjective well-being of high school students. *Yıldız Journal of Educational Research*, 6(1), 34–47.
- Yamigishi, T. and Yamagishi, M. (1994). Trust and commitment in the United States and Japan. *Motivation and Emotion*, 18, 129-166.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Zijlmans, E.A.O., Tijmstra, J., Van Der Ark, L.A. and Sijstma, K. (2018). Item-score reliability as a selection tool in test construction. *Front. Psychol.* 9, 1-12.
- Zmerli, S. and Newton, K. (2011). Winners, losers and three types of trust. M. Hooghe ve S. Zmerli (Editörler), *Political trust: Why context matters* içinde (s.67-94). United Kingdom: ECPR Press.

EKLER

EK-1. Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 12.11.2024 E.446298
Evrak Tarih ve Sayısı: 11.11.2024-446157

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU

Toplantı Tarihi	: 25.10.2024
Toplantı Sayısı	: 2024/10-12
Toplantı Saati	: 11:00
Araştırmanın Başlığı	Türkçe : Yükseköğretime Güven ve İyi Oluş Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma İngilizce : A Study on the Relationships Between Trust in Higher Education and Well-being
SORUMLU ARAŞTIRMACI	
Ad Soyad	: Doç. Dr. Mehmet Akif ERDENER
Kurumu	: Necatibey Eğitim Fakültesi
YARDIMCI ARAŞTIRMACI/ARAŞTIRMACILAR	
Adı Soyadı Nilgün AKTAN	Kurumu Yediiklim Koleji

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu 25.10.2024 tarihinde Prof. Dr. Bayram ŞAHİN'in başkanlığında toplandı. Görüşme sonunda, yukarıda bilgileri yer alan araştırmanın Bilimsel Araştırma Etik Kurul Onay Belgesi talebi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunca değerlendirilmiş ve etik açıdan uygun bulunmuştur.

BAŞKAN
Prof. Dr. Bayram ŞAHİN

Prof. Dr. Sebahattin KARAMAN
Üye

Prof. Dr. Salim ÇONOĞLU
Üye

Prof. Dr. Uğur GÜRGAN
Üye

Prof. Dr. Selvihan KILIÇ ATEŞ
Üye

Doç. Dr. İbrahim Murat BİCİL
Üye

Doç. Dr. Nuri Berk GÜNGÖR
Üye

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-2. Veri Toplama İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 12.11.2024-E.446295

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-88958771-050.04-446295
Konu : Etik Kurul Kararı

12.11.2024

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : 12.11.2024 tarihli ve 19928322/050.04/446178 sayılı yazı.

Anabilim Dalınız yüksek lisans programı öğrencisi Nilgün AKTAN'ın yardımcı araştırmacı, Doç.Dr. Mehmet Akif ERDENER'in sorumlu araştırmacı olduğu "Yükseköğretime Güven ve İyi Oluş Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma" başlıklı tez çalışması için Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu 25.10.2024 tarihli ve 2024/10-12 sayılı toplantısında alınan etik kurul kararı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa OĞUZ
Müdür Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSL6MS3MPV Pin Kodu :26092

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/balikesir-universitesi-ebys>

Adres:Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çarşı Yerleşkesi 10145 Balıkesir

Tel efon:2666121400 Faks:2666121307

e-Posta:sbe@balikesir.edu.tr Web:sbe.balikesir.edu.tr

Keş Adresi:balikesiruniversitesi@hs01.kep.tr

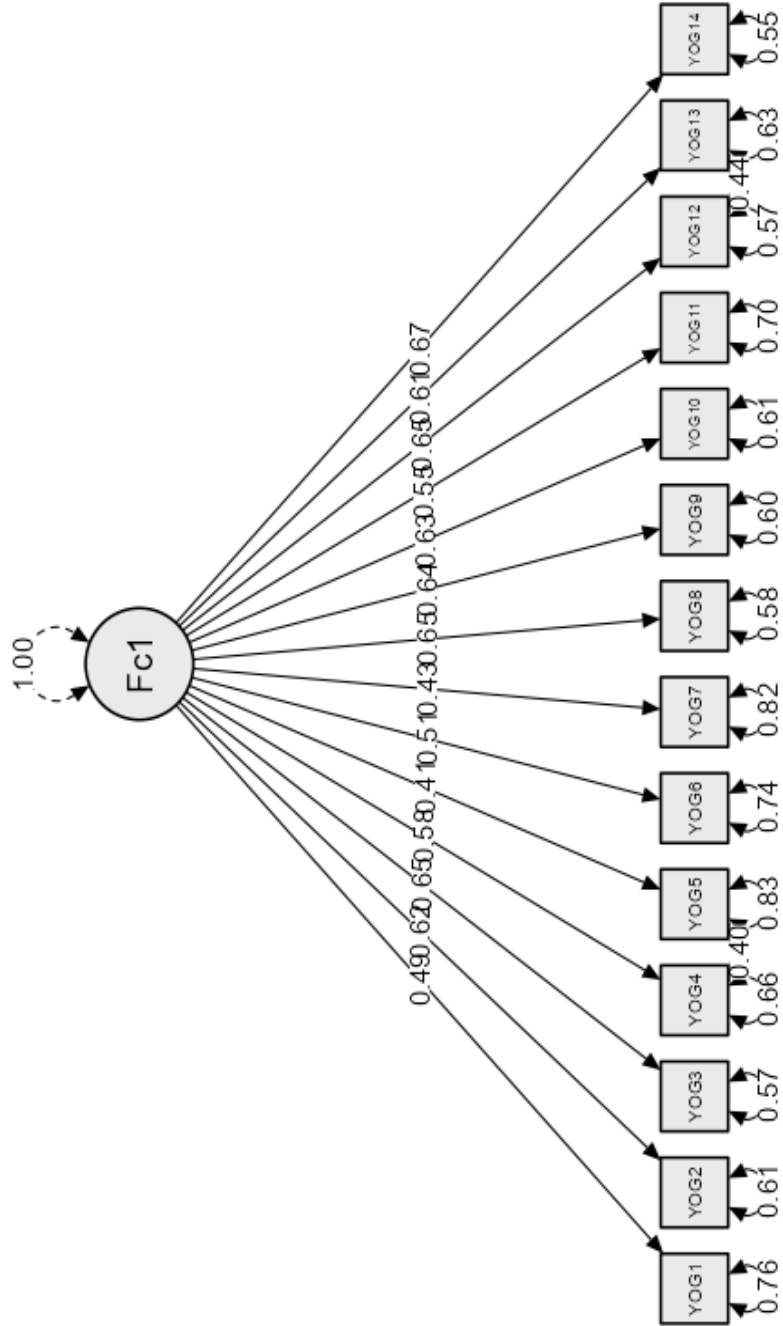
Bilgi için: Hami Engin

Unvanı : Tekniker

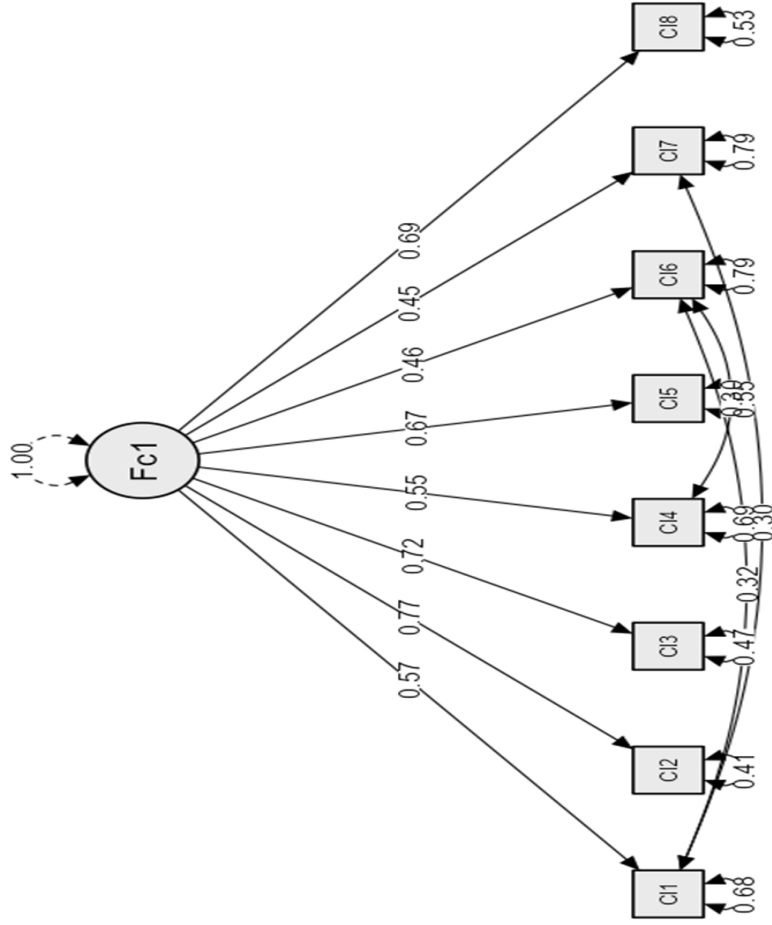
Tel No: 6121400-10000

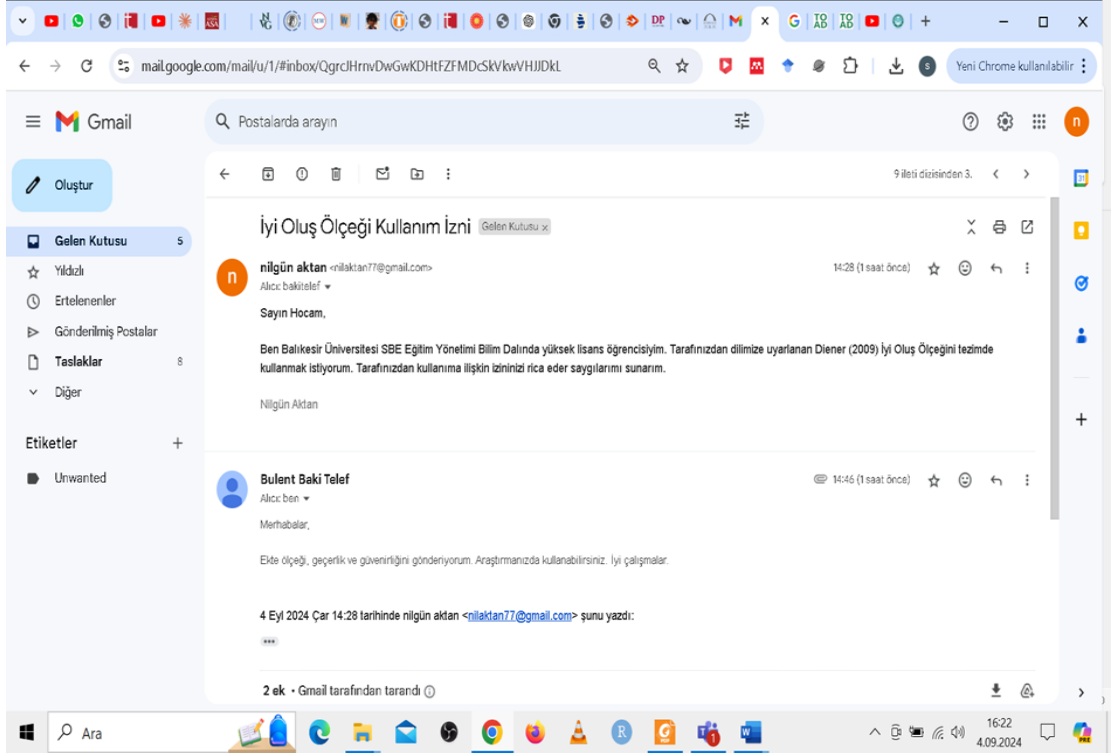
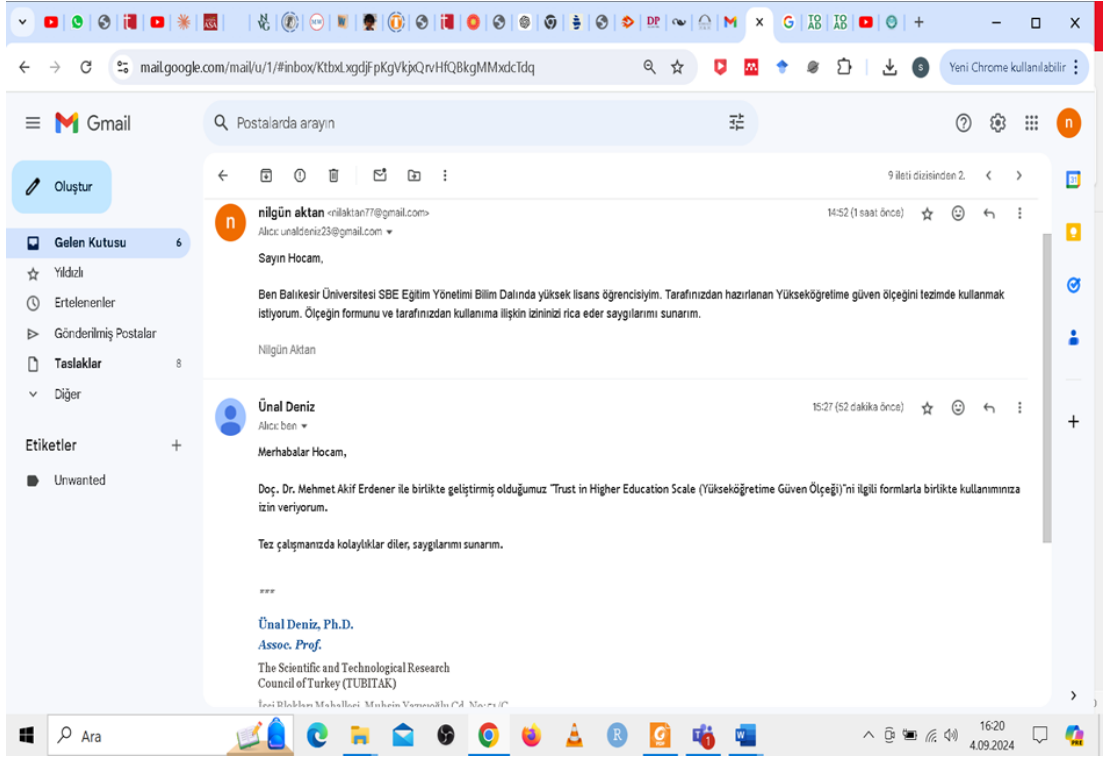
EK-3. Yükseköğretime Güven Ölçeği DFA Diyagramı

EK-4. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği DFA Diyagramı

EK-5. Ölçeklere İlişkin İzinler

EK-6. Yükseköğretime Güven Ölçeği

No	Aşağıda yer alan ifadeleri sırayla okuduktan sonra, yükseköğretime duyulan güveni ölçmeyi amaçlayan maddelere ilişkin görüşlerinizi sağ tarafta yer alan uygun seçeneğe çarpı (x) işareti koyarak değerlendiriniz.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Yükseköğretim kurumlarının mesleki program çeşitliliğinin yeterli düzeyde olduğuna inanırım.	1	2	3	4	5
2	Yükseköğretim kurumlarının çeşitli öğrenci aktivitelerini karşılamak için yeterli düzeyde sosyal imkanlara sahip olduğuna inanırım.	1	2	3	4	5
3	Günümüzde yükseköğretim kurumlarının öğrencilerin iyi bir eğitim birikimine sahip olmasını sağladığına inanırım.	1	2	3	4	5
4	Yükseköğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin iyi bir eğitim için sürekli çaba gösterdiğine inanırım.	1	2	3	4	5
5	Yükseköğretim kurumlarında görev yapan akademik personelin iyi bir eğitim için sürekli çaba gösterdiğine inanırım.	1	2	3	4	5
6	Yükseköğretimde alınan eğitimin, bireye mesleğiyle ilgili yeterli düzeyde pratik kazandırdığına inanırım.	1	2	3	4	5
7	Yükseköğretim kurumlarının eğitimin akademik boyutuyla ilgilendiği kadar davranışsal boyutuyla da ilgilendiğine inanırım.	1	2	3	4	5
8	Yükseköğretim kurumlarının eğitimi yüksek kalitede sunduğuna inanırım.	1	2	3	4	5
9	Yükseköğretim kurumlarının bireylerin taleplerine cevap verecek nitelikte olduğuna inanırım	1	2	3	4	5
10	Günümüzde yükseköğretim kurumlarının, iş dünyasıyla yeterli düzeyde iş birliği içerisinde olduğuna inanırım.	1	2	3	4	5
11	Yükseköğretim kurumlarının günümüz öğrenci ihtiyaçlarına daha iyi hizmet verebilmek için programlarını beklentilere göre geliştirdiğine inanırım.	1	2	3	4	5
12	Yükseköğretim kurumlarının günümüz öğrenci ihtiyaçlarına daha iyi hizmet verebilmek için kendini sürekli geliştirdiğine inanırım.	1	2	3	4	5
13	Yükseköğretim kurumlarının günümüz öğrenci ihtiyaçlarını daha iyi karşılamak için değişim gösterdiğine inanırım.	1	2	3	4	5
14	Yükseköğretim kurumlarının ülkeyi gelecekte iyi yerlere taşıyacağına inanırım.	1	2	3	4	5

EK-7. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

No	Aşağıda yer alan ifadeleri sırayla okuduktan sonra, psikolojik iyi oluş düzeyinizi ölçmeyi amaçlayan maddelere ilişkin görüşlerinizi sağ tarafta yer alan uygun seçeneğe çarpı (x) işareti koyarak değerlendiriniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Amaçlı ve anlamlı bir yaşam sürdürüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
2	Sosyal ilişkilerim destekleyici ve tatmin edicidir.	1	2	3	4	5	6	7
3	Günlük aktivitelereime bağlı ve ilgiliyim.	1	2	3	4	5	6	7
4	Başkalarının mutlu ve iyi olmasına aktif olarak katkıda bulunurum.	1	2	3	4	5	6	7
5	Benim için önemli olan etkinliklerde yetenekli ve yeterliyim.	1	2	3	4	5	6	7
6	Ben iyi bir insanım ve iyi bir hayat yaşıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
7	Geleceğim hakkında iyimserim.	1	2	3	4	5	6	7
8	İnsanlar bana saygı duyar.	1	2	3	4	5	6	7